

Prof. dr. sc. Anita Kurtović Mišić*

Marta Dragičević Prtenjača**

Višnja Strinić***

NOVOSTI KOD INSTITUTA POMILOVANJA, PRAVNIH POSLJEDICA OSUDE, REHABILITACIJE I DAVANJA PODATAKA IZ KAZNENE EVIDENCIJE

Autorice se u radu bave donošenjem dvaju novih zakonskih tekstova koji uređuju važne institute kaznenog prava: pravne posljedice osude, rehabilitaciju, pomilovanje i kaznenu evidenciju, pa prikazuju u bitnome što se novim zakonima uređuje te koje su promjene u odnosu prema sadašnjem stanju u vezi s tim institutima. Posebnu pozornost posvećuju novom Zakonu o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji, koji će svojim uređenjima riješiti neke nejasnoće koje su postojale u pozitivnom pravu te implementirati određene obveze koje je Republika Hrvatska preuzela radi usklađenja svojeg zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije, ali će istodobno i otvoriti mnogobrojna pitanja. Autorice naglašavaju da su, s obzirom na to da je propisivanje vrsta i uvjeta pravnih posljedica osude ostavljeno posebnom zakonodavstvu, otvorena pitanja pravne sigurnosti. Također, analiziraju se i propisani uvjeti kojima se znatno proširuje krug ovlaštenika za dobivanje podataka iz kaznene evidencije, produženi rokovi za rehabilitaciju, dok je posebno obrađena materija popisa počinitelja seksualnih kaznenih djela na štetu djece kao aktualna problematika potrebe i opravdanosti uvođenja registra počinitelja seksualnih delikata na štetu djece ili kolokvijalno nazvanog „registra pedofila“. Autorice u radu analiziraju i novosti koje se predlažu novim Zakonom o pomilovanju, posebice one usmjerene smislenom i opravdanom ograničenju ustavne prerogative predsjednika Republike, te unapređivanju dinamike samog postupka pomilovanja.

---

* Prof. dr. sc. Anita Kurtović Mišić, redovita profesorica u trajnom zvanju i predstojnica Zavoda za kaznene znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, voditeljica radne skupine za izradu nacрта prijedloga Zakona o pomilovanju

** Marta Dragičević Prtenjača, dipl.iur., asistentica na Katedri za kazneno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i članica radne skupine za izradu nacрта prijedloga Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji

*** Višnja Strinić, mag. iur., sutkinja Kaznenog odjela Općinskog suda u Splitu

1. UVOD

Iako bi se o svakom pitanju što ga uređuju novi Zakon o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji te novi Zakon o pomilovanju mogao napisati zaseban članak, ako ne i monografija, cilj je ovog rada prikazati u bitnome što se njime uređuje te koje su promjene u odnosu prema sadašnjem stanju u vezi s tim institutima.

U Prijedlogu nacрта zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji (dalje: NPZOKER),¹ rečeno je da se taj zakon donosi zato što se smatralo da dosadašnjim odredbama koje reguliraju ovu materiju, a koje se nalaze u člancima 9., 84., 85. i 86. općeg dijela Kaznenog zakona² (dalje: KZ/97) te u Pravilniku o kaznenoj evidenciji³, ali i u novom Kaznenom zakonu koji treba stupiti na snagu 1. siječnja 2013. (dalje: KZ/11),⁴ ona nije adekvatno uređena. S druge strane pojavile su neke dodatne obveze koje je Republika Hrvatska (dalje: RH) preuzela ratificiranjem Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (dalje: Konvencija) 2011. godine usmjerene implementaciji odredbi kojima bi se reguliralo „evidentiranje i pohrana nacionalnih podataka o osuđenim počiniteljima seksualnih kaznenih djela“ (članak 37. Konvencije) radi onemogućavanja ili otežavanja kontakata tih osoba s djecom, ponajviše zasnivanja radnog odnosa ili preuzimanja poslova čije obavljanje podrazumijeva redovite kontakte s djecom. Također, na međunarodnom je planu do promjena u međunarodnoj razmjeni podataka iz kaznene evidencije u vidu sustava ECRIS, a RH - kao država koja treba pristupiti Europskoj uniji (dalje: EU) 1. srpnja 2013. - obvezala se uskladiti svoje zakonodavstvo s pravnom stečevinom EU.

Na prvi pogled izgleda kao da se NPZOKER-om uređuje potpuno različita, nepovezana materija. Međutim unatoč svojoj raznorodnosti, materija je itekako povezana budući da nakon donošenja pravomoćne osuđujuće presude nastupaju pravne posljedice presude, podaci o počinitelju, kaznenom djelu, sigurnosnim mjerama i dr. upisuju se iz pravomoćne osuđujuće presude u kaznene evidencije, a protekom određenih rokova nakon izdržane, oproštene ili zastarjele kazne zatvora nastupa rehabilitacija te međunarodna razmjena podataka iz kaznenih evidencija ako postoji zahtjev strane države ili obveza RH na dostavu tih podataka. Izmjene su se dogodile na svim područjima materije koja se uređuje NPZOKER-om. Tako su značajne promjene u pogledu pravnih posljedica osu-

---

¹ Dostupno na: <http://www.mprh.hr/zakon-o-pravnim-posljedicama-osude-kaznenoj-evide> (4.10.2012.)

² Kazneni zakon (Narodne novine br. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08 i 57/11).

³ Pravilnik o kaznenoj evidenciji (NN 92/09, 108/09).

⁴ Novi Kazneni zakon koji treba stupiti na snagu 1. siječnja 2013. (NN 125/11).

de koje više nisu izrijeком navedene u zakonu (NPZOPKER-u, prije KZ-u), već je prepušteno da pojedini zakoni reguliraju pravne posljedice osude iz područja koje uređuju. Podaci iz kaznene evidencije davat će se širem krugu osoba nego što je bilo uređeno Kaznenim zakonom,⁵ pa se shodno takvom novom rješenju uvode dvije vrste uvjerenja (opće i posebno), a uvedena je i mogućnost vođenja upravnog spora ako Ministarstvo pravosuđa propusti ili odbije izdati uvjerenje s podacima iz evidencije. Ista mogućnost predviđena je i ako Ministarstvo pravosuđa ne donese rješenje o rehabilitaciji niti odluči o zahtjevu osobe čiji se podaci nalaze u kaznenoj evidenciji a rehabilitacija je nastupila po zakonu.

2. PRAVNE POSLJEDICE OSUDE

Pravne posljedice osude jesu „ograničenja prava osuđenih osoba koja nastupaju po sili zakona.,⁶ To su zapravo civilnopravna ograničenja, a ne kaznenopravne sankcije, koja nastupaju kao nužna popratna pojava osuđujuće presude. Nisu kaznenopravne sankcije, jer ih ne izriču kazneni sudovi, a u pravilu se dijele u dvije skupine i predstavljaju gubitak ili zabranu stjecanja određenih prava. Člankom 30. Ustava⁷ propisano je da pravne posljedice osude mogu nastupiti samo za teška i osobito nečasna kaznena djela, a pravne posljedice koje se odnose na zabranu stjecanja određenog prava mogu trajati samo ograničeno. Što su to točno teška kaznena djela, nema suglasnog stava ni kod teoretičara ni kod praktičara, pa se takvima ponekada smatraju kaznena djela za koja je izrečena kazna zatvora od pet godina, ponekada i kazna zatvora od tri godine, ali djelo zapriječeno kaznom manjom od toga teško da bi se moglo nazvati teškim kaznenim djelom. Ustav izrijeком govori da treba biti riječ o teškim i osobito nečasnim kaznenim djelima, pa bi se gramatičkom interpre-

---

⁵ Često su se podaci davali i osobama koje su bile navedene kao ovlaštenici za traženje podataka nekim drugim zakonima, a ne Kaznenim zakonom, iako to nije bilo u skladu s odredbama Kaznenog zakona. Kazneni zakon je organski zakon i drugi zakoni nisu smjeli širiti krug ovlaštenika za dobivanje podataka iz kaznene evidencije, a ako se to ipak činilo, trebalo je provesti ocjenu zakonitosti tih odredbi s odredbama Kaznenog zakona pred Ustavnim sudom. Do tada su djelatnici Ministarstva pravosuđa zaposleni u kaznenim evidencijama trebali odbijati postupati po tim predmetima. Dalje u tekstu bit će o tome govora.

⁶ P. Novoselec, *Opći dio kaznenog prava, treće, izmijenjeno izdanje*, Zagreb, 2009., str. 505.

⁷ Članak 30. Ustava (NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10).

„Kaznena osuda za teška i osobito nečasna kaznena djela može, u skladu sa zakonom, imati za posljedicu gubitak stečenih ili zabranu stjecanja na određeno vrijeme nekih prava na obavljanje određenih poslova, ako to zahtijeva zaštita pravnog poretka.,,

tacijom dalo zaključiti da oba uvjeta trebaju biti ispunjena, odnosno da se za nastup pravnih posljedica osude treba raditi i o teškim i o osobito nečasnim kaznenim djelima. Što su to, s druge strane, osobito nečasna kaznena djela morat će se prosuđivati u svakom konkretnom slučaju, jer što će biti nečasno za jednu osobu s obzirom na njezino zvanje odnosno zanimanje možda neće biti za drugu.⁸

U članku 84. stavku 1. KZ/97 navedeno je da se pravne posljedice osude mogu propisati samo zakonom, što je nepotrebno ponavljanje teksta Ustava, a i sama odredba je ustavnog karaktera i upućuje na jedno od ograničenja da se pravne posljedice osude ne mogu propisivati nekim nižim provedbenim aktom od zakona. Kako je namjera zakonodavca bila sve pravne posljedice propisati u ovom članku, ova se odredba smatra još nepotrebijom. U stavku 2. predmetnog članka pobrojene su pravne posljedice osude koje se u pravilu sastoje od gubitka prava (prestanak radnog odnosa, prestanak obavljanja određenih poslova u državnim tijelima, gubitak vojnog čina, oduzimanje državnih odličja i priznanja), a rjeđe u zabrani stjecanja nekog prava, koja je predviđena samo u jednom slučaju zabrane preuzimanja poslova u državnim tijelima koja prestaje pet godina nakon nastupanja pravne posljedice osude.⁹ Sve pravne posljedice nastupaju danom pravomoćnosti osuđujuće presude kojom je osuđeniku izrečena kazna zatvora u najmanjem trajanju od jedne godine bezuvjetno za namjerno kazneno djelo.¹⁰ Prema pozitivnopravnom uređenju kako je navedeno u članku 84. Kaznenog zakona, uvjete koji su propisani za nastup pravnih posljedica osude možemo nazvati i općim uvjetima, jer bi trebali vrijediti za sve vrste pravnih posljedica koje nastupaju. Ti su uvjeti da mora biti riječ o namjernom kaznenom djelu za koje je izrečena kazna zatvora u trajanju od najmanje jedne godine bezuvjetno odnosno da nisu primijenjene odredbe o uvjetnoj osudi.¹¹ Pitanje koliko je takvo uređenje u skladu s ustavnom normom koja govori o teškim i osobito nečasnim kaznenim djelima. S druge strane, predmetne odredbe koje propisuje Kazneni zakon kao organski zakon izigrane su od drugih zakona koji propisuju svoje pravne posljedice osude (što je vrlo upitno s aspekta sadašnjeg pozitivnopravnog uređenja), a one nisu vezane za izrečenu kaznu i namjerno počinjenje djela, već za obavljanje određene službe i u pravilu se odnose na zabranu stjecanja određenog prava. Primjerice Zakon o športu (dalje: ZŠ)¹² u svojem članku 13. propisuje pravne posljedice osude kada govori o tome tko može odnosno ne može sudjelovati u sportskim natje-

---

⁸ Primjerice kad neki profesor plagira doktorsku disertaciju ili druge radove.

⁹ Članak 84. stavak 5. KZ/97.

¹⁰ Članak 84. stavak 4. KZ/97.

¹¹ Članak 84. stavak 3. KZ/97.

¹² Zakon o športu (NN 71/06,150/08, 43/09, 124/10, 34/11, 124/11, 86/12).

canjima i njihovu organiziranju, dok Zakon o trgovačkim društvima¹³ (dalje: ZTD) pravne posljedice osude propisuje u članku 239. stavku 2. u kojem je propisano tko je ovlašten odnosno nije ovlašten biti član uprave trgovačkog društva. Zakon o tržištu kapitala¹⁴ pravne posljedice osude propisuje člankom 27. stavkom 1. točkom 1. kojim je propisano kada Agencija (HANFA) brokeru ili investicijskom savjetniku oduzima izdano odobrenje za obavljanje te djelatnosti, dok Zakon o sigurnosno-obavještajnom sustavu Republike Hrvatske¹⁵ (dalje: ZSOS) te posljedice predviđa člankom 100. alinejom 3. kada govori o tome kada prestaje služba službenim osobama SOA po sili zakona, u kojem pogledu pravne posljedice osude propisuje i Zakon o državnim službenicima¹⁶ (dalje: ZDS) člankom 137. stavkom 4. Prvotno kritizirana odredba članka 84. stavka 1. da se pravne posljedice osude mogu propisivati samo zakonom došla je na značenje kada se ima u vidu da su svim tim zakonima, a i mnogima drugima koji nisu navedeni u radu, propisane pravne posljedice osude. Možda je upravo ta odredba pridonijela različitom shvaćanju, jer kad sam zakon u kojem su propisane pravne posljedice osude predviđa da se pravne posljedice osude mogu „propisati samo zakonom“, otvaraju se razne mogućnosti interpretacije takve norme: od toga da je ta odredba samo deklaratornog karaktera i da su pravne posljedice osude samo one koje su navedene u članku 84. stavku 2. KZ/97, do toga da se drugim zakonima mogu propisivati i druge pravne posljedice osude. No, ako se ta odredba i mogla shvatiti i na taj način da je otvorena mogućnost propisivanja drugih pravnih posljedica osude nekim posebnim zakonima, te pravne posljedice osude iz posebnih zakona trebale su biti u skladu s predviđenim općim uvjetima propisanim u stavku 3. tog članka. Upravo u takvim slučajevima kolizije odredbi Kaznenog zakona i odredbi posebnih zakona praksa i sudovi davali su prednost posebnim zakonima, smatrajući da su oni u odnosu prema Kaznenom zakonu *lex specialis*, i da su *lex posterior*,¹⁷ a nisu se upuštali u raspravu o tome koji je zakon organski te trebaju li odredbe tih posebnih zakona, odnosno *lex specialis* i *lex posterior*, biti usuglašene te odgovarati odredbama Kaznenog zakona. Tako je u obrazloženju Nacrta prijedloga zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji navedeno da je Upravni sud RH u presudi Us-7639/2005-9 od 29.11.2006. naveo da „odredba članka 84. stavka 3. KZ/97

---

¹³ Zakon o trgovačkim društvima (NN 111/93, 34/99, 121/99, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 152/11 - pročišćeni tekst, 111/12).

¹⁴ Zakon o tržištu kapitala (NN 88/08, 146/08, 74/09).

¹⁵ Zakon o sigurnosno-obavještajnom sustavu Republike Hrvatske (NN 79/06, 105/06).

¹⁶ Zakon o državnim službenicima (NN 92/05, 142/06, 77/07, 107/07, 27/08, 49/11, 150/11, 34/12, 49/12).

¹⁷ Nacrt prijedloga zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji, str. 16. Dostupno na: <http://www.mprh.hr/zakon-o-pravnim-posljedicama-osude-kaznenoj-evide> (4.10.2012.)

(opći uvjeti) ne vrijedi u slučaju prestanka službe prema članku 118. stavku 4. Zakona o državnim službenicima i namještenicima¹⁸ pa je prestanak službe moguć i zbog uvjetne osude službeniku.,¹⁹ „Povodom te presude podignuta je ustavna tužba, a Ustavni sud je u odluci U-III-365/2007 od 7.5.2009. zauzeo stajalište da je odredba članka 118. stavka 4. Zakona o državnim službenicima *lex specialis* u odnosu prema odredbi članka 84. stavka 3. Kaznenog zakona (i kao takva u skladu s Ustavom)“.²⁰ Takvim prihvaćanjem da posebno zakonodavstvo propisuje posebne pravne posljedice osude indirektno se proširio i krug ovlaštenika za dobivanje podataka iz kaznenih evidencija, što je vrlo upitno može li se i je li Upravni odnosno Ustavni sud imao to na umu kada je donosio navedene odluke. Ne samo da odredbe o dobivanju podataka iz kaznene evidencije koje su se željele urediti Kaznenim zakonom kao organskim zakonom, i čiji je krug ovlaštenika trebao biti čvrsto određen upravo da se smanji mogućnost zloropotreba, sada mimoiđene, već je stvarna mogućnost zloropotreba puno veća nego prije. S druge strane, kad se Upravni odnosno Ustavni sud odlučio na rješenje da je odredba članka 118. točke d. Zakona o državnim službenicima i namještenicima (NN 27/01)²¹ u skladu s Ustavnom, pitanje je kako se nije obazirao na odredbu članka 30. Ustava koji propisuje za koja kaznena djela mogu nastupiti pravne posljedice osude.

Navedenim odlukama Upravnog i Ustavnog suda opravdava se i novo uređenje pravnih posljedica osude koje je sadržano u članku 2. NPZOKER-a. Taj članak propisuje „(1) *Pravne posljedice osude zbog počinjenog kaznenog*

---

¹⁸ Ovdje je citat preuzet iz NPZOPKER, sa str. 16., a pogrešno je navedeno da se odluke Upravnog i Ustavnog suda odnose na članak 118. stavak 4. Zakona o državnim službenicima, jer se odluka Upravnog, pa tako i Ustavnog suda odnosila na članak 118. točku d. Zakona o državnim službenicima i namještenicima (NN 27/01), a ne na sadašnju sličnu, ali ne identičnu odredbu članka 137. stavka 4. Zakona o državnim službenicima (NN 92/05, 142/06, 77/07, 107/07, 27/08, 49/11, 150/11, 34/12, 49/12), koji je potpuno drugi, novi zakon, kojim su odredbe Zakona o državnim službenicima i namještenicima stavljene izvan snage, što se očito u obrazloženju NPZOKER-a mijesha.

¹⁹ Nacrt prijedloga zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji str.16.; ali istu odluku razmatra i P. Novoselec, Opći dio kaznenog prava, treće, izmijenjeno izdanje, 2009., str. 506.

²⁰ Nacrt prijedloga zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji str.16.; ali istu odluku razmatra i P. Novoselec, Opći dio kaznenog prava, treće, izmijenjeno izdanje, 2009., str. 506.

²¹ Članak 118. točka d. Zakona o državnim službenicima i namještenicima (NN 27/01): „... kad je osuđen na kaznu zatvora u trajanju dužem od 6 mjeseci – danom pravomoćnosti presude“. Sadašnja odredba koja se nalazi u članku 137. stavku 4. Zakona o državnim službenicima (NN 92/05, 142/06, 77/07, 107/07, 27/08, 49/11, 150/11, 34/12, 49/12) vrlo je slična, ali nije istovjetna i glasi: „...kad je osuđen na bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju dužem od 6 mjeseci – danom saznanja za pravomoćnost presude“ službeniku prestaje državna služba po sili zakona. Drugim riječima, prema sadašnjem Zakonu to se ne bi moglo odnositi i na uvjetnu osudu, što je suprotno zauzetom stavu Upravnog suda u presudi Us-7639/2005-9 od 29.11.2006.

djela mogu se propisati samo zakonom. (2) Pravne posljedice osude nastupaju danom pravomoćnosti odluke kojom je počinitelj proglašen krivim za počinjenje kaznenog djela i kojom mu je izrečena kazna. (3) Pravne posljedice osude prestaju najkasnije deset godina nakon izdržane kazne zatvora, plaćene novčane kazne, izvršenja rada za opće dobro odnosno protekom roka provjeravanja iz uvjetne osude.“

Iz takvog uređenja jasno je da se pravne posljedice osude ostavljaju da ih uredi posebno zakonodavstvo, drugim riječima posebni zakoni koji reguliraju određenu materiju propisivat će ne samo pravne posljedice osude već i uvjete za njihov nastup. Pitanje je koliko je odredba stavka 3. članka 2. NPZOKPER-a, iz koje proizlazi da pravne posljedice osude mogu nastupiti i kod novčane kazne, rada za opće dobro i uvjetne osude, u skladu s ustavnom normom koja predviđa i uvjete za nastup pravnih posljedica osude. Jedino što je konkretno jest rok trajanja pravnih posljedica osude određen stavkom 3., kao opći maksimalni uvjet trajanja pravnih posljedica osude, tako da sve pravne posljedice, bez obzira na to koje su i kojim su zakonom propisane, prestaju nakon proteka vremena od 10 godina od dana „izdržane kazne zatvora, plaćene novčane kazne, izvršenja rada za opće dobro odnosno protekom roka provjeravanja iz uvjetne osude.., Svaki posebni zakon može propisati i kraće trajanje pravnih posljedica osude, ali ne bi smio predvidjeti duže trajanje od propisanog u NPZOKPER-u. Zanimljivo je da pravne posljedice osude nastupaju danom pravomoćnosti presude, ali rok njihova trajanja računa se tek od dana izdržane odnosno plaćene kazne. Računanje tog roka vrlo je slično računanju rokova za nastup rehabilitacije, pa je činjenica da će biti slučajeva kada će se osuđenik smatrati rehabilitiranim građaninom, a pravne posljedice osuda još će trajati. Upitno je da li je takvo rješenje opravdano s aspekta lakših kaznenih djela, za koje je izrečena blaža zatvorska kazna, neka novčana kazna ili uvjetna osuda odnosno rad za opće dobro, a da se ne govori o ustavnosti budućih odredbi posebnih zakona, koje će možda biti u skladu sa odredbama ovog ZOPKER-a, ali neće biti u skladu s člankom 30. Ustava koji predviđa mogućnost nastupa pravnih posljedica osude samo za teška i osobito nečasna kaznena djela. Također, takvim se rješenjem dovodi u pitanje i sam institut rehabilitacije, po kojem se stvara fikcija neosuđivanosti, a time bi se osobi trebalo omogućiti i jednaka prava za konkuriranje na svim životnim područjima, što joj ovakvim rješenjem nije omogućeno, pa se rehabilitirana osoba od početka stavlja u nejednak položaj prema drugima. Ako se smatra da osoba nije osuđivana, drugim riječima da nema osuđujuće presude, bilo bi logično da i svi učinci koji su iz te presude proizašli ne postoje odnosno ne bi smjeli postojati. Potrebno je napomenuti da kaznena zakonodavstva Republike Srbije i Slovenije, smatraju da nastupom rehabilitacije (Srbija) odnosno brisanjem podataka iz kaznene evidencije (Slovenija) prestaju i pravne posljedice osude.

Pravne posljedice osude ne upisuju se u kaznene evidencije jer nisu kaznenopravna sankcija. Stoga će biti vrlo teško ustanoviti koje su pravne posljedice nastupile za konkretnog osuđenika, budući da je ostavljena mogućnost da se posebnim zakonima propisuju pravne posljedice osude, što podrazumijeva cijeli niz pravnih posljedica osude. Kako će se to u konačnici provjeravati? Ako je rok trajanja pravnih posljedica osude unutar roka za nastup rehabilitacije, u takvom slučaju ne bi trebalo biti problema, samo će se svakim novim zakonom koji će propisivati pravne posljedice osude širiti krug ovlaštenika za dobivanje podataka iz kaznene evidencije (dobivanje posebnog uvjerenja). Međutim, ako pravne posljedice osude traju duže od rehabilitacije i osoba se smatra neosuđivanom, a prema posebnom zakonu koji predviđa pravne posljedice osude one još traju, osobe koje to provjeravaju neće nikako moći provjeriti nastupanje pravnih posljedica osude koje bi bile propisane posebnim zakonom. One će se smatrati ovlaštenicima za dobivanje podataka iz kaznene evidencije, ali neće moći provjeriti postoje li pravne posljedice osude u konkretnom slučaju za konkretnu osobu. Primjerice, počinitelj je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 2 godine, rehabilitacija nastupa u tom slučaju (prema ZOPKER-u) za 5 godina, a pravne posljedice osude prema nekom posebnom zakonu za 6 godina (ograničenje je da mogu trajati najdulje 10 godina - članak 2. stavak 3. NPZOPKR), ta se osoba javila za obavljanje određenog posla nakon 5 godina i 2 mjeseca. U posebnom zakonu je, recimo, navedeno da je pravna posljedica osude da osoba koja je osuđena za kazneno djelo za koje je izrečena kazna zatvora od 2 godine ne može obavljati poslove u tom društvu, udruzi, ustanovi ili sl. Kako će te osobe koje se prema tom posebnom zakonu imaju smatrati ovlaštenicima za dobivanje podataka iz kaznene evidencije, točnije posebnog uvjerenja, moći vidjeti je li ta konkretna pravna posljedica osude nastupila u konkretnom slučaju kad je rehabilitacija već nastupila i podaci iz kaznene evidencije već su izbrisani. U tom slučaju već je nastupila rehabilitacija i osobe koje su dužne provjeravati ne mogu više dobiti podatak je li osoba osuđivana ili nije, pa prema tome ne mogu niti reći je li pravna posljedica u tom slučaju nastupila i može li osoba obavljati određeni posao.

Kaznenopravna uređenja u zemljama naših susjeda predviđaju pravne posljedice osude u svojim temeljnim kaznenim odnosno krivičnim zakonima kao gubitak prava ili zabranu stjecanja prava. Tako je **Krivičnim zakonom Republike Srbije** (dalje: KZRSr)²² propisano da se pravne posljedice osude mogu očitovati u prestanku odnosno gubitku ili zabrani stjecanja određenih prava, a ne mogu se izreći počinitelju kaznenog djela za koje mu je izrečena

---

²² Krivični zakonik Republike Srbije, Službeni glasnik Republike Srbije 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09. Dostupno na: <http://www.zakoni.rs/krivicni-zakonik/krivicni-zakonik.pdf> (10.10.2012.) ina <http://www.mpravde.gov.rs/lt/articles/zakonodavna-aktivnost/pozitivno-zakonodavstvo/krivicna-materija/> (16.10.2012.)

novčana kazna, uvjetna osuda (osim ako ne bude opozvana), sudska opomena ili oslobođenje od kazne.²³ Vrste pravnih posljedica osude koje nastupaju za počinitelje kaznenih djela, a odnose se na gubitak prava jesu: „1) prestanak vršenja javnih funkcija, 2) prestanak radnog odnosa ili prestanak vršenja određenog poziva ili zanimanja, 3) gubitak određenih dozvola ili odobrenja koja se daju odlukom državnog organa ili organa lokalne samouprave...”, a one koje se odnose na zabranu stjecanja prava jesu: „1) zabrana sticanja određenih javnih funkcija, 2) zabrana sticanja određenog zvanja, poziva ili zanimanja ili unapređenja u službi, 3) zabrana sticanja čina vojnog starešine, 4) zabrana dobijanja određenih dozvola ili odobrenja koja se daju odlukom državnih organa ili organa lokalne samouprave.“²⁴ U pogledu početka i trajanja pravnih posljedica osude imaju vrlo zanimljivu odredbu o nastupu pravnih posljedica osude koja je izmijenjena po izvanrednom pravnom lijeku od čega se nastup ili trajanje pravnih posljedica osude ujednačuje s novom odlukom.²⁵ Također imaju predviđen prestanak pravnih posljedica osude koje se sastoje u zabrani stjecanja određenih prava nakon 10 godina, što je i maksimalan rok trajanja pravnih posljedica osude, a izrijeком je navedeno da se vrijeme provedeno na izdržavanju kazne ne uračunava u vrijeme trajanja pravne posljedice osude te da nastupom rehabilitacije prestaju i pravne posljedice osude.²⁶ Dio odredbi koje se odnose na prestanak pravnih posljedica osude nalazi se u glavi kojom je regulirano nastupanje rehabilitacije i davanje podataka iz kaznenih evidencija, jer je ostavljena mogućnost sudskog prestanka pravnih posljedica osude. Tako je navedeno da nakon proteka 3 godine od dana „izdržane, zastarjele ili oprostene kazne, sud može odlučiti da prestane pravna posljedica osude koja se odnosi na zabranu stjecanja određenog prava, ukoliko već nije prestala uslijed rehabilitacije“,²⁷ ali je ipak za donošenje te odluke potrebno uzimanje u obzir ponašanja osuđenog nakon osude odnosno utvrđivanje je li osuđeni naknadio štetu koju je uzrokovao kaznenim djelom, vratio imovinsku korist kao i svih drugi okolnosti koje bi upućivale na opravdanost donošenja odluke o prestanku pravnih posljedica osude.²⁸

Krivičnim zakonikom Republike Crne Gore (dalje: KZRČG)²⁹ u glavi VIII propisane su pravne pretpostavke za nastupanje pravnih posljedica osu-

---

²³ Članak 94. KZRSr.

²⁴ Članak 95. KZRSr.

²⁵ Članak 96. stavak 2. KZRSr.

²⁶ Članak 96. stavci 3., 4. i 5. KZRSr.

²⁷ Članak 101. stavak 1. KZRSr.

²⁸ Članak 101. stavak 2. KZRSr.

²⁹ Krivični Zakonik Republike Crne Gore (Službeni list Republike Crne Gore 70/03 od 25. 12. 2003., 13/04 od 26. 2. 2004., 47/06 od 25. 7. 2006., Sl. list Crne Gore 40/08 od 27. 6. 2008., 25/10 od 5. 5. 2010., 32/11 od 1. 7. 2011.); dostupno na: <http://ozon.dizajn.me/wp-content/uploads/2012/02/krivicni-zakonik.pdf> (16.10. 2012.)

de,³⁰ vrste pravnih posljedica³¹ te početak i trajanje pravnih posljedica osude,³² dok se dio odredbi koje reguliraju prestanak pravnih posljedica osude³³ nalazi u glavi IX, kojom se reguliraju odredbe o nastupu rehabilitacije i davanju podataka iz kaznene evidencije. Sadržajno odredbe u potpunosti odgovaraju odredbama Krivičnog zakonika Republike Srbije.

Pravne posljedice osude regulirane su i u **Kaznenom zakoniku Republike Slovenije** (dalje: KZRS)³⁴ te se također mogu sastojati ili u gubitku odnosno prestanku određenih prava ili zabrani njihova stjecanja.³⁵ Navedeno je da pravne posljedice osude ne mogu nastati ako je počinitelju bila izrečena novčana kazna, uvjetna osuda, sudska opomena ili mu je kazna oproštena (stavak 2. KZRS). Mogu se propisati samo zakonom i nastupaju po sili zakona (stavak 3. KZRS), a propisano je da se na osuđenika smije primijeniti samo ona pravna posljedica osude koja je bila zakonom propisana u vrijeme počinjenja kaznenog djela (stavak 4. KZRS). Također kao i kod nas nastupaju danom pravomoćnosti presude,³⁶ a one koje se odnose na zabranu stjecanja prava smiju trajati najviše pet godina od dana kada je kazna prestala (izdržana), oproštena ili zastarjela, osim ako za posebne pravne posljedice presude nije zakonom predviđen kraći ili dulji rok.³⁷ Imaju predviđeno i sudsko odlučivanje o prestanu pravnih posljedica osude, pa tako na zahtjev osuđenika sud može nakon proteka roka od dvije godine nakon izdržane, oproštene ili zastarjele kazne odrediti prestanak pravne posljedice osude koja se odnosi na zabranu stjecanja određenih prava,³⁸ ali prilikom odlučivanja mora ocijeniti ponašanje osuđenika nakon osude, naročito u pogledu je li naknadio štetu, kao i sve druge okolnosti koje bi bile od utjecaja na donošenje odluke o prestanku pravnih posljedica osude.³⁹ Vrste pravnih posljedica koje se odnose na gubitak prava jesu prestanak obavljanja javnih funkcija i prestanak ovlasti službene osobe, prestanak radnog odnosa te za strance gubitak prava na prebivanje u državi.⁴⁰ Pravne posljedice osude koje se odnose na zabranu stjecanja prava jesu zabrana obavljanja javnih funkcija ili ovlasti službene osobe, zabrana stjecanja pojedinačnog zanimanja/

---

³⁰ Članak 115. KZRCG.

³¹ Članak 116. KZRCG.

³² Članak 117. KZRCG.

³³ Članak 122. KZRCG.

³⁴ Kazenski zakonik Republike Slovenije, Uradni list Republike Slovenije 55/08, 66/08, 39/09, 91/11, 50/12, dostupno na: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=109161&part=&highlight=kazenski+zakonik> (16. 10. 2102.)

³⁵ Članak 78. stavak 1. KZRS.

³⁶ Članak 80. stavak 1. KZRS.

³⁷ Članak 80. stavak 2. KZRS.

³⁸ Članak 80. stavak 3. KZRS.

³⁹ Članak 80. stavak 4. KZRS.

⁴⁰ Članak 79. stavak 1. KZRS.

zvanja/profesije i zasnivanja radnog odnosa te zabrana stjecanja pojedinačnih dozvola i odobrenja koja daju državni organi.⁴¹ Za sve pravne posljedice osude predviđeno je da brisanjem osude prestaju i pravne posljedice koje ona za sobom povlači.⁴²

U **Njemačkoj** su pravne posljedice osude također propisane njihovim Kaznenim zakonom (Strafgesetzbuch, dalje: StGB), člancima 45., 45a. i 45b.⁴³ Člankom 45. StGB reguliran je gubitak prava na obnašanje javnih dužnosti i gubitak prava da se bude izbran u javnu službu kao i gubitak prava glasanja, drugim riječima reguliran je gubitak i zabrana stjecanja pasivnog biračkog prava te gubitak aktivnog biračkog prava. Stavkom 1. članka 45. StGB propisano je da pravne posljedice u vidu gubitka prava na obnašanje javne službe te gubitak pasivnog biračkog prava odnosno prava da se bude biran na javnim izborima nastupaju kada je osoba osuđena na kaznu zatvora od najmanje godinu dana i traju pet godina od dana kada je kazna izdržana, zastarjela ili oproštena,⁴⁴ s tim da pravne posljedice osude nastupaju danom pravomoćnosti sudske odluke.⁴⁵ Predviđena je i mogućnost da sud odluči o prestanku navedenih prava (obnašanje javne službe i pravo biti biran na javnim izborima) ako to zakon (pretpostavlja se neki posebni zakon) izriječno predviđa, tako da osuđeniku ta prava mogu biti oduzeta u trajanju od dvije do pet godina.⁴⁶ To je predviđeno i u slučaju kada sud, temeljem izričite zakonske ovlasti može odlučiti o oduzimanju prava osuđeniku na sudjelovanje u izborima ili glasanju u pogledu javnih poslova.⁴⁷ Izriječno je predviđeno da se u trenutku gubitka prava na obnašanje javne službe gube i sva druga prava i pravne pozicije koje u tom trenutku osoba obnaša.⁴⁸ Isto je predviđeno i u slučaju gubitka prava da se bude biran na javnim izborima, uz iznimku da može biti i drugačije odnosno da ne gubi sva druga prava i odgovarajuće pravne pozicije koje u tom trenutku obnaša ako je to posebno predviđeno zakonom.⁴⁹ Ostavljena je mogućnost sudu da skрати trajanje pravnih posljedica osude ako je proteklo pola vremena trajanja zabrane i može se očekivati da osuđena osoba neće više činiti namjerna kaznena djela.⁵⁰

---

⁴¹ Članak 79. stavak 2. KZRS.

⁴² Članak 80. stavak 6. KZRS.

⁴³ Dostupno na: <http://www.iuscomp.org/gla/statutes/StGB.htm#AllIicc> (16. 10. 2012.) i [http://www.gesetze-im-internet.de/stgb/\(16.10.2012.\)](http://www.gesetze-im-internet.de/stgb/(16.10.2012.)) te http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html#p0210 (16. 10. 2012.)

⁴⁴ Članak 45a. stavak 2. StGB.

⁴⁵ Članak 45a. stavak 1. StGB.

⁴⁶ Članak 45. stavak 2. StGB.

⁴⁷ Članak 45. stavak 5. StGB.

⁴⁸ Članak 45. stavak 3. StGB.

⁴⁹ Članak 45. stavak 4. StGB.

⁵⁰ Članak 45b. stavak 1. StGB.

Iz prikazanog nije potpuno jasno iz kojih se točno razloga (osim onih u kojima se poziva na rješenja Upravnog odnosno Ustavnog suda) predlagatelj Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji (dalje: ZOPKER) opredijelio za rješenje da se pravne posljedice osude vrlo općenito reguliraju posebnim zakonom (budućim ZOPKER-om), a ne više Kaznenim zakonom kao organskim zakonom, a onda da se detaljno propisivanje pravnih posljedica osude i uvjeta za njihovo nastupanje stavlja u nadležnost posebnog zakonodavstva. Zašto ovim zakonom nije reguliran barem krug pravnih posljedica osude koje su od velike važnosti za društvo i javni sektor te opći uvjeti za njihovo izricanje, kojih bi se trebali pridržavati svi drugi zakoni, koji bi mogli u nekoj manjoj mjeri predvidjeti i neke druge pravne posljedice osude koje bi se odnosile na područje koje reguliraju? Pitanje je, s druge strane, je li pravna priroda pravnih posljedica osude koje prema novom uređenju mogu propisivati posebni zakoni koji reguliraju neku materiju, naročito u privatnom sektoru, pravna posljedica osude ili bi bila riječ o propisivanju uvjeta za obavljanje određenog posla odnosno djelatnosti.

Naime donekle je opravdano odustajanje od propisivanja prestanka radnog odnosa kao pravne posljedice osude jer za provedbu takve odluke ionako mora postojati odluka poslodavca o prestanku radnog odnosa, što je omogućavalo veliku diskrecijsku ovlast u provedbi te pravne posljedice osude, pa bi nekim osuđenima prestajao radni odnos, dok drugima ne bi, a i poslodavci ako im sam zaposlenik ne bi rekao ili ne bi imali relevantnih saznanja iz drugog izvora - ne bi mogli sami provjeriti niti doći do informacija o tome je li njihov zaposlenik osuđen ili nije, jer se prema dosadašnjim propisima ne smatraju ovlaštenicima na dobivanje podataka iz kaznene evidencije. Međutim, zašto se u ZOPKER-u ili još bolje u Kaznenom zakonu nije propisao ili ostavio krug pravnih posljedica osude koje bi se odnosile na obavljanje dužnosti državne ili javne vlasti, odnosno na osobe koje tu vlast tek namjeravaju obnašati, ili na osobe koje su na poseban način zadužile državu svojim postupcima, pa im je država iskazala zahvalnost, a što su sve donošenjem osude izgubile jer su na neki način izigrale povjerenje i zahvalnost koje im je država pružila? Neki su autori smatrali da su pravne posljedice osude u slučajevima obnašanja javnih službi „sredstvo zaštite autoriteta određenih aktivnosti i službi“ te da su nužne za zaštitu takvih profesija i moralnih kvaliteta njihovih vršitelja.⁵¹ Stoga, zašto se ostavlja mogućnost drugim zakonima na volju hoće li ili neće regulirati koju od pravnih posljedica osude koje se odnose na obnašanje javnih ili državnih službi? Uostalom, što ako se to ne učini? Što ako će osoba koja je počinila ratni zločin moći biti ne samo zastupnik u Hrvatskom saboru već premijer ili predsjednik države jer nije donesen nijedan propis koji to priječi?

---

⁵¹ M. Perović, *Pravne posljedice osude i rehabilitacija*, doktorska disertacija, Titograd, 1976., str. 40.

3. DAVANJE PODATAKA IZ KAZNE NE EVIDENCIJE

Davanje podataka iz kaznene evidencije prema sadašnjem uređenju smatralo se iznimkom od pravila da se ne daju podaci iz kaznenih evidencije jer „nitko nema pravo tražiti od građana da podnese dokaz o svojoj osuđivanosti odnosno neosuđivanosti“.⁵² Stoga je u članku 86. KZ/97 propisan krug ovlaštenika i uvjeti za dobivanje podataka iz kaznene evidencije, koji predstavljaju iznimku od navedenog pravila. Ponajprije je omogućeno davanje podataka sudovima i državnim odvjetništvima u vezi s kaznenim postupkom protiv osobe za koju se podaci traže te komisiji za pomilovanja kada odlučuje o pomilovanju određene osobe,⁵³ ali i djelatnicima unutarnjih poslova radi otkrivanja počinitelja kaznenih djela.⁵⁴ Zatim je predviđeno davanje podataka iz kaznenih evidencija i drugim državnim tijelima, i to na njihov obrazloženi zahtjev, kada se određeni poslovi i zadaci u državnoj službi trebaju povjeriti nekoj osobi za koju se od kaznenih evidencija traže podaci,⁵⁵ ali je novelom iz 2008. godine predviđeno i omogućavanje uvida (bez mogućnost dobivanja podataka u pisanom obliku) ustanovama kojima su djeca ili maloljetnici povjereni na obrazovanje, odgoj, njegu i skrb, temeljem obrazloženog zahtjeva, ali samo za počinitelje kaznenih djela iz glave XIV. KZ/97.⁵⁶ U vrlo iznimnim situacijama predviđena je mogućnost da i građanin dobije sam za sebe podatke iz kaznene evidencije, i to samo ako dokaže da su mu ti podaci potrebni za ostvarivanje nekog prava u stranoj državi.⁵⁷ Ta je odredba unesena da hrvatski građani ne budu zakinuti u ostvarivanju nekog prava izvan Republike Hrvatske, ali je i otvaranje mogućih zloupotreba, pa je bilo slučajeva da su poslodavci u Hrvatskoj tražili da im kandidati dostave potvrdu o nekažnjavanju u pravom smislu te riječi, odnosno ne potvrdu o nekažnjavanju koja se kolokvijalno tako naziva, a odnosi se na potvrdu koju izdaje Općinski sud prebivališta osobe i predstavlja uvjerenje o nevođenju kaznenog postupka, nego (ovu) potvrdu/uvjerenje koju izdaje Ministarstvo pravosuđa, Odjel kaznenih evidencija. Poznato je da se kaznena evidencija vodi za sve fizičke i pravne osobe koje su za kaznena djela pravomoćno osuđene u RH (članak 2. stavak 1. Pravilnika o kaznenoj evidenciji, dalje: PKZ),⁵⁸ ali i za sve državljane RH te pravne osobe sa sjedištem u RH koje su osuđene izvan RH ako su te presude dostavljene Ministarstvu pravosuđa.⁵⁹ Ta

---

⁵² Članak 86. stavak 6. KZ/97.

⁵³ Članak 86. stavak 1. KZ/97.

⁵⁴ Članak 86. stavak 5. KZ/97.

⁵⁵ Članak 86. stavak 2. KZ/97.

⁵⁶ Članak 86. stavak 3. KZ/97.

⁵⁷ Članak 86. stavak 7. KZ/97.

⁵⁸ Pravilnik o kaznenoj evidenciji, NN 92/09, 108/09; dostupno na: <http://narodne-novine.nn.hr/default.aspx> (10. 10. 2012.)

⁵⁹ Članak 2. stavak 2. PKZ.

odredba koja je preuzeta i u NPZOPKER⁶⁰ vrlo je upitna, ponajviše s aspekta da će se upisivati sve presude koje su dostavljene Ministarstvu bilo odakle, čak i u slučajevima kada je osuđujuća presuda donesena za neko ponašanje koje nije kazneno djelo prema odredbama hrvatskog kaznenog zakonodavstva. S druge strane, dostavljene presude ne trebaju biti prevedene, pa je veliko pitanje njihova razumijevanja te mogućeg upisa u kaznene evidencije. Nadalje kod tih se presuda postavlja i pitanje nastupa rehabilitacije, odnosno nastupa li po pravu po kojem je donesena presuda ili po hrvatskom pravu ili možda po pravu države u kojoj hrvatski državljanin kao osuđenik ima prebivalište. Člancima 3. i 4. PKZ odnosno člankom 6. NPZOPKER propisani su podaci koje kaznena evidencija sadržava, pa je navedeno da kaznena evidencija obuhvaća podatke o „pravomoćno osuđenoj osobi, presudi, kaznenom djelu, kaznenopravnim sankcijama i drugim mjerama te o izmjenama osude“.⁶¹ Pravilnikom o kaznenim evidencijama izrijekom je navedeno da su svi podaci iz kaznenih evidencija službena tajna i da se daju sukladno članku 86. Kaznenog zakona.⁶² Međutim unatoč toj odredbi, podaci se daju i mimo odredbe članka 86. KZ/97 zato što je omogućeno i prema pozitivnom pravu propisivanje pravnih posljedica osude i drugim zakonima, primjerice Zakonom o trgovačkim društvima, Zakonom o športu i dr., pa je njima proširen i krug ovlaštenika za dobivanje podataka iz kaznenih evidencija. U takvom slučaju riječ je o koliziji prava, a nije jasno tko bi osim Ustavnog suda mogao riješiti tu situaciju. Ustavni je sud u prije spominjanom slučaju zauzeo već određeni stav, ali se taj stav odnosio na mogućnost propisivanja pravnih posljedica osude drugim zakonima, a ne na širenje kruga ovlaštenika za dobivanje podataka iz kaznene evidencije. S druge strane, provedbeni akt kao što je Pravilnik o kaznenim evidencijama po snazi je ispod posebnih zakona kojima su propisane pravne posljedice osude, pa bi se odluka trebala temeljiti na usporedbi odredbi Kaznenog zakona kao organskog i drugih posebnih zakona.

Velika novost koja je uvedena NPZOPKER-om jest neposredan pristup podacima iz kaznene evidencije sudovima i državnom odvjetništvu za osobe za koje je „započeo kazneni progon“ te za državna odvjetništva i policiju radi sprječavanja, otkrivanja i progona kaznenih djela, s tim da će se posebnom odlukom odrediti krug osoba koje će imati neposredan pristup.⁶³ Neposredan pristup imat će samo točno određene osobe u tijelima koja se bave kaznenim progonom, dok ga neće imati državna odvjetništva koja postupaju u građanskopravnim stvarima. Međutim u svim drugim slučajevima kada će neka državna i druga tijela koja su taksativno navedena u članku 11. NPZOP-

---

⁶⁰ Članak 4. stavak 2. NPZOPKER.

⁶¹ Članak 3. PKZ.

⁶² Članak 8. PKZ.

⁶³ Članak 9. NPZOPKER.

KER⁶⁴ odlučivati o nekim pravima osoba za koje se podaci traže, moći će uputiti zahtjev Ministarstvu pravosuđa i dobiti opće uvjerenje,⁶⁵ dok će se u preostalim slučajevima, kao i u slučajevima ovlaštenika koje kao takve predviđaju posebni zakoni, moći dobiti posebno uvjerenje.⁶⁶

Novost uvedena NPZOPKER-om jest i izdavanje općeg odnosno posebnog uvjerenja⁶⁷ te mogućnost osobnog razgledavanja podataka iz kaznene evidencije osobe za koju se ti podaci vode, i to na općinskom sudu pod nadzorom ovlaštenog službenika,⁶⁸ što je uvedeno po uzoru na odredbu članka 42.

⁶⁴ Članak 11. NPZOPKER: „Ministarstvo dostavlja opće uvjerenje na zahtjev: a) policije, b) tijela nadležnog za izvršavanje kaznenopravne sankcije, c) nadležnog državnog tijela radi pomilovanja ili uvjetnog otpusta, d) nadležnog državnog tijela, kada se radi o povjeravanju određenih poslova i zadataka u državnoj službi, e) tijela sigurnosno-obavještajnog sustava, f) tijela nadležnog za boravak, rad ili azil stranaca, g) tijela nadležnog za odlučivanje o stjecanju hrvatskog državljanstva, h) tijela nadležnog za izdavanje odobrenja za nabavu, držanje, nošenje, sakupljanje, proizvodnju, popravljanje i prepravljanje, promet te prijevoz oružja, i) tijela nadležnog za davanje odobrenja za obavljanje djelatnosti proizvodnje, prometa, uporabe ili zbrinjavanja otrova, j) tijela nadležnog za davanje odobrenja za proizvodnju i promet lijekovima, k) tijela nadležnog za odlučivanje o zahtjevu za promjenu osobnog imena.“

⁶⁵ Članak 11. NPZOPKER.

⁶⁶ Članak 13. NPZOPKER: „(1) Posebno uvjerenje sadržava ograničene podatke iz kaznene evidencije koje se izdaje za posebnu svrhu ili kada je to predviđeno posebnim zakonom. Ograničeni podaci su samo oni podaci koji su potrebni za ispunjenje svrhe zbog koje su zatraženi ili koji su predviđeni u posebnom zakonu. (2) Ministarstvo će trgovačkim sudovima ovlaštenima za upis u sudski registar dostaviti posebno uvjerenje koje sadrži podatke o izrečenoj sigurnosnoj mjeri zabrane obavljanja određene dužnosti ili djelatnosti osobi osnivača ili osobi ovlaštenoj za zastupanje i predstavljanje subjekta upisa, kada dobije podatak o izvršnosti te sigurnosne mjere. (3) Podaci iz stavka 2. ovog članka u odnosu na obrtnika ili osobu ovlaštenu za zastupanje ili predstavljanje drugih pravnih osoba koje nisu upisane u sudski registar trgovačkih sudova Ministarstvo može posebnim uvjerenjem dostaviti nadležnom tijelu za vođenje registra na njegov zahtjev. (4) Sudovima, tijelima javne vlasti i ustanovama u postupcima zaštite prava i interesa djece kao i u postupcima povjeravanja određenih poslova i zadataka u radu s djecom mogu se na obrazloženi zahtjev posebnim uvjerenjem dostaviti podaci iz kaznene evidencije o pravomoćno osuđenim osobama koje su počinitelji:

- kaznenih djela iz glave XVII. Kaznenog zakona (Narodne novine, broj 125/11)

- kaznenih djela iz članka 154. stavka 1. točke 2; 154. stavka 2., 154. stavka 3., 155. stavka 2. i 156. stavka 1. Kaznenog zakona (Narodne novine, broj 125/11) kada su počinjena prema žrtvi posebno ranjivoj zbog njezine dobi

- kaznenog djela iz članka 106. stavka 2. i članka 106. stavka 3. Kaznenog zakona (Narodne novine, broj 125/11)

- kaznenih djela iz članka 175. stavka 2., članka 178. stavka 3., članka 188. stavka 4. i 5., članka 191. stavka 2., članka 192., članka 193. stavka 2., članka 194., članka 195. stavka 1., stavka 4., stavka 5. i stavka 6., članka 196., članka 197., članka 197a i članka 198. Kaznenog zakona (Narodne novine broj 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 11/03., 190/03., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07, 152/08 i 57/11).“

⁶⁷ Članak 10. stavak 2. NPZOPKER.

⁶⁸ Članak 12. NPZOPKER.

Zakona o saveznom centralnom registru (Bundeszentralregister Gesetz- dalje: BZRG), koja omogućuje osobi koja je tražila za sebe podatke iz kaznene evidencije uvid u te podatke kod suda.⁶⁹ Time je dana mogućnost da se osoba (fizička ili pravna) sama informira o svim podacima koji se vode o njoj u kaznenim evidencijama (dostavit će joj se opće uvjerenje), a kako bi se spriječila mogućnost zloporaba, točno je propisan postupak dopuštanja razgledavanja podataka te postupak njihova uništenja.⁷⁰ Opće uvjerenje sadržava sve podatke koje obuhvaća kaznena evidencija o pojedinačnom počinitelju za kojeg se podaci traže, dok posebno uvjerenje treba sadržavati samo ograničene podatke koji bi se davali samo za posebnu svrhu i koji bi bili uvjetovani tom svrhom. Ostali podaci, osim onih koji se traže za ostvarivanje posebne svrhe, ne bi bili dostupni ni vidljivi ovlaštenicima iz članka 13. NPZOPKER. Primjerice, prema ovom uređenju, „trgovačkim sudovima bi se posebnim uvjerenjem dostavljali podaci o izrečenim sigurnosnim mjerama zabrane obavljanja određene djelatnosti ili dužnosti osobi osnivača ili osobi ovlaštenoj za zastupanje i predstavljanje subjekta upisa, a to bi predstavljalo i usklađivanje s preporukama GRECO-a.“⁷¹ Takvo rješenje uvedeno je „prema uzoru na njemački Zakon o saveznom centralnom registru (Bundeszentralregister Gesetz) te švicarski Kazneni zakon (StGB)“.⁷² U NPZOPKER-u je navedeno da su podaci iz kaznene evidencije neklasificirani podaci koji se smiju koristiti samo za svrhu za koju su izdani.⁷³ Odredba kojom se propisuje da su podaci iz kaznene evidencije neklasificirani podaci izgleda suvišnom, međutim uvedena je sukladno Zakonu o tajnosti podataka (NN 79/07), dok se propisivanjem da se podaci smiju koristiti samo u svrhu za koju su izdani provelo usklađenje s člankom 6. stavkom 1. Zakona o zaštiti osobnih podataka.^{74,75}

Napominje se da se podaci iz kaznene evidencije mogu davati samo do nastupa rehabilitacije, nakon čega se brišu iz kaznene evidencije. Podaci će se brišati donošenjem rješenja o rehabilitaciji koje prema sadašnjim propisima donosi Odjel kaznenih evidencija u Ministarstvu pravosuđa, pravomoćne sudske odluke o rehabilitaciji te temeljem odluke tijela nadležnog za davanje amnestije i pomilovanja kada se daje prijevremena rehabilitacija.⁷⁶ Odredba identičnog sadržaja nalazi se i u NPZOPKER-u.⁷⁷ Zamišljeno je da u trenutku kada će biti uveden

---

⁶⁹ § 42 Auskunft an den Betroffenen, dostupno na: <http://www.gesetze-im-internet.de/bzrg/index.html> (17. 10. 2012.).

⁷⁰ Članak 12. stavak 3. NPZOPKER.

⁷¹ NPZOPKER, str. 19.

⁷² NPZOPKER, str. 17.

⁷³ Članak 10. stavci 3. i 4. NPZOPKER.

⁷⁴ Zakon o zaštiti osobnih podataka (NN 103/03, 118/06, 41/08, 130/11).

⁷⁵ NPZOPKER, str. 17.

⁷⁶ Članak 12. PKZ.

⁷⁷ Članak 17. NPZOPKER.

European Criminal Records Information System (Europski informacijski sustav kaznenih evidencija; dalje: ECRIS) koji je kompjutorizirana baza podataka iz kaznene evidencije, brisanje podataka trebalo bi nastupati automatski odnosno taj bi sustav sam nakon proteka predviđenih rehabilitacijskih rokova brisao podatke iz kaznene evidencije. Sustavom ECRIS svakoj državi članici EU bilo bi omogućeno dobivanje podataka elektroničkim putem, a harmonizacija u pogledu kaznenih djela provela bi se putem šifrnika, tako da za svako određeno kazneno djelo postoji određena šifra koja bi bila ista za sve države članice. Kako će i hoće li taj sustav zaživjeti te u kojem obujmu, tek će se vidjeti.

U pogledu međunarodne razmjene podataka prema NPZOPKER-u postoji razlika dostavljaju li se podaci iz kaznene evidencije državama članicama EU ili državama izvan EU, u kojem će se slučaju podaci dostavljati prema odredbama međunarodnih ugovora ili, ako takvih nema, sukladno Zakonu o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima.⁷⁸ Dostava podataka iz kaznenih evidencija državama članicama EU za fizičke osobe regulirana je člancima 23. i 24. NPZOPKER, pa je predviđeno da se podaci dostavljaju „elektroničkim putem korištenjem baze podataka kaznene evidencije povezano u Europski informacijski sustav kaznenih evidencija (ECRIS)“,⁷⁹ i to prema „obrascima i kategorizacijama (standardiziranim formatima) utvrđenim propisima EU“,⁸⁰ a podaci o pravnim osobama dostavljat će se državama članicama sukladno odredbama međunarodnih ugovora ili, ako oni ne postoje, sukladno Zakonu o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima.⁸¹ Predviđeno je da središnje tijelo države članice EU koja traži dostavu podataka iz kaznene evidencije treba dostaviti zahtjev Ministarstvu pravosuđa na hrvatskom jeziku, a samo iznimno u slučaju hitnosti na engleskom jeziku.⁸² Može se pretpostaviti da će iznimka postati pravilo, jer je malo vjerojatno da će se zahtjevi dostavljati na hrvatskom jeziku. RH je dužna dostaviti tražene podatke središnjem tijelu države tražiteljice na službenom jeziku ili na jednom od službenih jezika te države, ili „na jednom od službenih jezika institucija EU koji je ta država prihvatila“, što će, može se pretpostaviti, biti češće.⁸³ Predviđeno je i da se podaci iz kaznene evidencije dostavljaju drugoj državi članici i bez postojanja zahtjeva u slučaju kad je osuđenik državljanin te države članice, a ako je državljanin više država članica, dostavit će se podaci središnjem tijelu svake države.⁸⁴

---

⁷⁸ Članak 22. NPZOPKER.

⁷⁹ Članak 24. stavak 1. NPZOPKER.

⁸⁰ Članak 24. stavak 2. NPZOPKER.

⁸¹ Članak 23. stavak 2. NPZOPKER.

⁸² Članak 25. stavak 1. NPZOPKER.

⁸³ Članak 25. stavak 3. NPZOPKER.

⁸⁴ Članak 26. stavci 1. i 2. NPZOPKER.

Uspostava sustava ECRIS predviđena je Okvirnom odlukom Vijeća EU 2009/316/PUP (*Council Framework Decision 2009/316/JHA*),⁸⁵ i to temeljem članka 11. Okvirne odluke Vijeća EU 2009/315/PUP (*Council Framework Decision 2009/315/JHA*),⁸⁶ kojim se predviđa format i drugi načini organiziranja i pomoći pri razmjeni podataka o osudama, a koja se temelji i inkorporira u sebi i odredbe Odluke Vijeća EU 2005/876/PUP (*Council Decision 2005/876/JHA of 21 November 2005 on the exchange of information extracted from the criminal record*)⁸⁷ koje govore o obvezi država stranaka da osnuju središnje tijelo za razmjenu podataka iz kaznenih evidencija. Ta je odluka bila donesena upravo zbog poteškoća u vezi s međunarodnom suradnjom u tom pitanju, a ta je suradnja bila regulirana Europskom konvencijom o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima iz 1959. godine (*European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters*, ETS no. 030)⁸⁸ koja je stupila na snagu 1962. godine, preciznije njezinim člancima 13. i 22.⁸⁹

U RH je međunarodna razmjena podataka iz kaznenih evidencija regulirana odredbama međunarodnih ugovora ili, podredno, zbog njihova nepostojanja, Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima (dalje: ZOMPO).⁹⁰

Sukladno tim novitetima, **Njemačka** je uvela novine u svoje zakonodavstvo, pa je predvidjela člankom 30.b. BZRG, pod nazivom europska potvrda o nekažnjavanju, da osoba koja živi u Njemačkoj i traži podatke za sebe, a državljanin je druge države članice EU, može dobiti podatke i od svoje države u toj istoj potvrdi.⁹¹ Inače je dobivanje podataka iz kaznene evidencije u

---

⁸⁵ *Council Framework Decision 2009/316/JHA*, EN 7.4.2009, Official Journal of the European Union, str. 33.-48., Dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:093:0033:0048:EN:PDF> (10. 10. 2012.)

⁸⁶ *Council Framework Decision 2009/315/JHA*, EN 7.4.2009, Official Journal of the European Union, str.23.-32.

Dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:093:0023:0032:EN:PDF> (10.10.2012.)

⁸⁷ *Council Decision 2005/876/JHA of 21 November 2005 on the exchange of information extracted from the criminal record*, Dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:322:0033:01:EN:HTML> (11. 10. 2012.)

⁸⁸ *European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters*, ETS no. 030; Dostupno na: <http://www.conventions.coe.int/Treaty/Commun/ListeTraites.asp?CM=8&CL=ENG> (15. 10. 2012.)

⁸⁹ Za više vidjeti D. Derenčinović, A.-M. Getoš, M. Dragičević Prtenjača, Uvjetna sloboda u zatvoru bez zidova - kaznenopravna i kriminološka analiza zahtjeva za „liberalizacijom“ pristupa kaznenoj evidenciji, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol.15, broj 2/2008, str. 1024.

⁹⁰ Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima (NN 178/04).

⁹¹ § 30b Europäisches Führungszeugnis, Dostupno na: <http://www.gesetze-im-internet.de/bzrg/index.html> (17. 10. 2012.)

Njemačkoj regulirano spomenutim Zakonom o saveznom centralnom registru (skraćeno: BZRG) i može se ostvariti na dva načina. Prvi je izdavanje potvrde o nekažnjavanju isključivo na zahtjev osobe koja traži podatke sama za sebe (ili na zahtjev njezinog zakonskog zastupnika) te nije dopušteno davanje podataka za neku drugu osobu,⁹² što je uređeno člancima 30., 30.a, 30.b i 31. BZRG, dok je drugi način davanje podataka koji nisu obuhvaćeni u potvrdi o nekažnjavanju, znači predviđena je mogućnost dobivanja neograničenih podataka iz kaznene evidencije, ali samo na uvid, i to taksativno određenim državnim institucijama⁹³ te osobi koja traži uvid u te podatke sama za sebe,⁹⁴ ali predviđena je i mogućnost davanja informacija u znanstvene svrhe, primjerice sveučilištima.⁹⁵ Drugi način dobivanja podataka iz kaznene evidencije saveznog centralnog registra Njemačke reguliran je člancima od 41. do 42.c. BZRG.

Slovenija je regulirala davanje podataka iz kaznene evidencije u svojem Kaznenom zakoniku (KZRS) člankom 84. KZRS.⁹⁶ Rečeno je da se podaci o osudama vode u kaznenoj evidenciji, a da se opseg i način davanja podataka uređuje zakonom prije negoli su ti podaci izbrisani iz kaznene evidencije.⁹⁷ Slovenija je predvidjela i posebnu evidenciju za počinitelje seksualnih kaznenih djela na štetu djece i maloljetnika (stavak 3.), koja su taksativno navedena u stavku 2. istog članka.⁹⁸ Uvjeti za njihovo davanje te ograničenja i postupak davanja trebaju biti propisani zakonom, pa valja pretpostaviti da postoji poseban zakon koji detaljnije regulira ovo pitanje. U slučajevima kada su osuđenici počinitelji tih posebnih kaznenih djela na štetu djece i maloljetnika, dopušteno je temeljem obrazloženog zahtjeva dati podatke ustanovama i društvima kojima su djeca i maloljetnici povjereni na učenje, odgoj, njegu ili skrb (stavak 2.), pa čak i kada su podaci iz obične evidencije brisani. Veliko je pitanje kako se daju brisani podaci, što ostaje u toj evidenciji nakon brisanja podataka te podrazumijeva li riječ brisanje podataka samo nedavanje podataka ili faktično

---

⁹² Članak 30. stavak 4. BZRG.

⁹³ Članak 41. BZRG.

⁹⁴ Članak 42. BZRG.

⁹⁵ Članak 42.a. BZRG.

⁹⁶ Kazenski zakonik Republike Slovenije, Uradni list Republike Slovenije 55/08, 66/08, 39/09, 91/11, 50/12 dostupno na: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=109161&part=&highlight=kazenski+zakonik> (16. 10. 2012.)

⁹⁷ Članak 84. stavak 1. KZRS.

⁹⁸ Kaznena djela koja su taksativno nabrojena u članku 84. stavku 2. KZRS jesu kazneno djelo spolnog napada na osobu koja je mlađa od 15 godina (članak 173. KZRS), kazneno djelo kršenja spolne nedodirljivosti zlouporabom položaja, kada je počinitelj učitelj, odgojitelj, skrbnik, roditelj i dr. (članak 174. stavak 2. KZRS), kazneno djelo zlouporabe prostitucije kada je počinjeno prema maloljetnoj osobi (članak 175. stavak 2. KZRS) i kazneno djelo prikazivanja, izrade, posjedovanja i raspčavanja pornografskog materijala kada je riječ o osobama mlađim od 15 godina i maloljetnim osobama (članak 176. KZRS).

brisanje podataka iz obične evidencije, u kojem bi slučaju odredba stavka 2. KZRS bila neprovediva. Vjerojatnije je da se podaci o osuđenima koji su počinili navedena djela pohranjuju u posebnu evidenciju te se protekom rehabilitacijskih rokova brišu iz obične kaznene evidencije, ali ne i iz posebne, pa bi takvim rješenjem bilo omogućeno davanje podatka o takvim osudama i nakon brisanja iz obične evidencije odnosno rješenje iz stavka 2. bilo bi provedivo.

Uzete su za primjer dvije države članice EU, od kojih je jedna bivša članica Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (dalje: SFRJ). Razvidno je iz prikazanog stanja da se pravo na dobivanje podataka iz evidencije razlikuje u tim državama. Stoga je pitanje kako će se regulirati ovo područje u situacijama otvorenog tržišta kada će se, primjerice, osoba koja je slovenski državljanin željeti zaposliti u njemačkoj osnovnoj školi? U toj će situaciji slovenski državljanin biti u nepovoljnijoj situaciji nego kada će se njemački državljanin htjeti zaposliti u slovenskoj osnovnoj školi, jer će njemačka osnovna škola imati pravo dobiti i informaciju iz posebne evidencije koja se u Sloveniji vodi za počinitelje seksualnih kaznenih djela na štetu djece, a slovenska osnovna škola u pogledu zapošljavanja njemačkog državljanina neće moći dobiti ne samo takvu nego nikakvu informaciju iz Centralnog saveznog registra ako je dotična osoba sama ne pribavi.

4. REHABILITACIJA

Korijen ove riječi najvjerojatnije je latinskog porijekla: prema nekim autorima predstavlja novu riječ sastavljenu od *re* i *habilis*, a prijevod bi bio ponovno uspostavljanje sposobnosti.⁹⁹ Zlatarić i Damaška smatraju da je rehabilitacija „uspostava statusa punopravnog građanina osuđenoj osobi s posljedicom da joj prijašnja osuda u kasnijem redovnom životu ni u čemu pravno ne smeta“.¹⁰⁰ U svakom slučaju njome se želi osuđenu osobu ponovno reintegrirati u društvo kao punopravnog građanina kojem se osigurava normalan život nakon izdržane kazne,¹⁰¹ što mu je zajamčeno i nekim kaznenim djelima kojima se štiti čast i ugled ako to njegovo pravo drugi ne poštuju. Najeklatantniji primjer je kazneno djelo predbacivanja kaznenog djela iz članka 202. KZ/97. Rehabilitacija je zapravo pravo osuđenog pojedinca da se smatra neosuđivanim, nakon proteka određenog zakonom predviđenog vremena u kojem nije počinio novo kazneno djelo, te da ima sva prava koja ima i neosuđivana osoba, uz iznimku ograničenja nekih prava zbog sigurnosne mjere ili pravnih posljedica osude. NPZOPKER

---

⁹⁹ D. Jakovljević, *Rehabilitacija u krivičnom pravu*, Beograd, 1981., str. 39.

¹⁰⁰ P. Novoselec, *Opći dio kaznenog prava, treće, izmijenjeno izdanje*, Zagreb, 2009., str. 507.

¹⁰¹ D. Jakovljević, *Rehabilitacija u krivičnom pravu*, Beograd, 1981., str. 93.

izrijekom navodi da osuđena osoba ima pravo na rehabilitaciju: „nakon proteka zakonom određenog vremena i pod uvjetima koji su određeni ovim zakonom, smatrati se osobom koja nije počinila kazneno djelo, a njezina prava i slobode ne mogu se razlikovati od prava i sloboda osoba koje nisu počinile kazneno djelo“.¹⁰² Navedene garancije su nužne, jer osuđenik koji se vraća u društvo nije u ravnopravnom položaju s neosuđivanim osobama, ponajviše s obzirom na određene negativne učinke počevši od same činjenice da je bio u zatvoru, pa do negativnih učinaka osude, ograničenja prava sigurnosnim mjerama ili pravnim posljedicama osude. Nažalost, nitko ne može garantirati osuđeniku i da stvarno bude prihvaćen u društvu, ali postoji dužnost države i pravnog poretka da stvore pravne pretpostavke i osiguraju njihovo provođenje i poštovanje. Prema pozitivnom pravu u kaznenopravnom smislu se navodi da sve osuđene osobe koje su izdržale kaznu zatvora, dugotrajnog zatvora ili maloljetničkog zatvora, novčanu kaznu, mjeru upozorenja i oslobođenja od kazne te kojima su kazne oprostene ili zastarjele imaju sva prava građanina zajamčena Ustavom, zakonom ili drugim propisima te mogu stjecati sva prava, osim onih koja su im ograničena sigurnosnom mjerom ili pravnim posljedicama osude.¹⁰³ Osnovna rehabilitacija nastupa već nakon izdržane, oprostene ili zastarjele kazne, mjere upozorenja ili oslobođenja od kazne, dok dopunska nastupa protekom rokova koji su predviđeni zakonom (KZ-om, ubuduće ZOPKER-om) za nastup rehabilitacije, a koja se tada naziva i puna.¹⁰⁴ Rokovi se mogu skratiti pomilovanjem¹⁰⁵ ili amnestijom,¹⁰⁶ pa se tada osoba prijevremeno rehabilitira, a takva rehabilitacija naziva se i prijevremena rehabilitacija. Rehabilitacija se zapravo zasniva na fikciji da osoba nije nikada bila osuđivana, što je njezino zagarantirano pravo koje je izrijekom navedeno i u odredbi članka 86. st. 6. KZ/97, kada Zakon govori da „nitko nema pravo zahtijevati od građanina da podnese dokaze o svojoj osuđivanosti ili neosuđivanosti“ uz iznimku kada građanin traži podatke radi ostvarivanja prava u inozemstvu.¹⁰⁷ Malo drugačije ovo pitanje regulira NPZOPKER,¹⁰⁸ koji je načelno postavio isto pravilo, ali je zatim predivio niz iznimki. Uz iznimke da određena tijela imaju neposredan uvid u podatke iz kaznene evidencije te da druga tijela mogu tražiti opće uvjerenje, dok preostali krug ovlaštenika ima pravo na posebno uvjerenje, dopušteno je još i u određenim slučajevima izdavanje uvjerenja iz kaznene evidencije u slučaju

---

¹⁰² Članak 18. NPZOPKER.

¹⁰³ Članak 85. st. 1. i st. 5. t. 4. KZ/97.

¹⁰⁴ P. Novoselec, *Opći dio kaznenog prava, treće, izmijenjeno izdanje*, Zagreb, 2009., str. 507.

¹⁰⁵ Članak 88. KZ/97.

¹⁰⁶ Članak 87. KZ/97.

¹⁰⁷ Članak 86. stavak 7. KZ/97.

¹⁰⁸ Članak 14. NPZOPKER.

zasnivanja radnog odnosa ili povjeravanja poslova čije obavljanje podrazumijeva redovite kontakte s djecom¹⁰⁹ te davanje podataka iz kaznene evidencije kada osoba to traži sama za sebe radi ostvarivanja prava u inozemstvu ili međunarodnoj organizaciji, čime se pravno zajamčeno stanje odnosno fikcija ruše jer čim se nekom daje uvid u kaznene evidencije o tome je li neka osoba bila osuđivana, fikcija neosuđivanosti nestaje. Odredba kojom je omogućeno samoj osobi da traži za sebe podatke iz kaznene evidencije „*ako dokaže da su joj ti podaci potrebni radi ostvarivanja prava u drugoj državi*“¹¹⁰ odnosno „*ako su joj ti podaci potrebni radi ostvarivanja nekog prava u inozemstvu ili u međunarodnoj organizaciji*“¹¹¹ jest uvođenje na mala vrata mogućnosti velikih zloupotreba potencijalnih poslodavaca ili drugih osoba. Naravno, uvijek se postavlja pitanje opravdanosti iznimki za čiju je korist i zaštitu predviđena odnosno, ako se interesi sukobljavaju, čiji je interes pretežniji, pojedinca ili društva. Iznimka kojom se građaninu daje mogućnost traženja i dobivanja podataka iz kaznene evidencije radi ostvarivanja prava u inozemstvu odnosno međunarodnim organizacijama predviđena je u njegovu korist da slučajno građanin ne bi bio zakinut prilikom ostvarivanja svojih prava ako su propisi u stranim zemljama drugačiji. Međutim u pogledu ove druge iznimke, jasno da su pretegnuli interesi za zaštitom djece i društvenog mira i sigurnosti, pa se i u tom pitanju iznimka smatra opravdanom. Može se reći da je rehabilitacija u interesu svih, kako počinitelja tako i društva, jer osim što se njome nagrađuje počinitelj za dobro vladanje nakon izdržane kazne, time se sprječava i recidivizam.

U pozitivnom hrvatskom kaznenom pravu primijenjen je sustav nastupa rehabilitacije po sili zakona (*ex lege*), a tek podredno i sustav sudske rehabilitacije. Da nastupa po sili zakona znači da nikakva daljnja odluka nekog tijela nije potrebna, već se protekom određenih rokova osoba briše iz kaznene evidencije. Prema odredbama Zakona o kaznenom postupku iz 1997. godine (dalje: ZKP 97.),¹¹² ako Ministarstvo pravosuđa (dalje: Ministarstvo) odnosno tijelo nadležno za vođenje kaznene evidencije ne donese rješenje o nastupu rehabilitacije, osuđena osoba može sama tražiti od nadležnog tijela - Ministarstva donošenje odluke da je rehabilitacija nastupila po sili zakona.¹¹³ Ako nadležno tijelo to ne učini u roku od 30 dana od dana primitka zahtjeva, osuđena osoba može se obratiti prvostupanjskom sudu da donese rješenje o rehabilitaciji, u

---

¹⁰⁹ Članak 14. stavak 2. NPZOPKER.

¹¹⁰ Članak 86. stavak 7. KZ/97.

¹¹¹ Članak 14. stavak 3. NPZOPKER.

¹¹² Zakon o kaznenom postupku, NN 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 58/02, 143/02, 62/03 (pročišćeni tekst), 115/06.

¹¹³ Članak 493. stavak 1. ZKP97.

kojem će se slučaju raditi o sudskoj rehabilitaciji.¹¹⁴ Do tog oblika sudske rehabilitacije može doći samo podredno, ako nadležno tijelo za vođenje kaznene evidencije nije donijelo rješenje o nastupu rehabilitacije. Nije riječ o pravoj sudskoj rehabilitaciji u kojoj se sudu nakon protoka određenog roka, koji je u pravilu kraći od roka propisanog zakonom za nastup rehabilitacije (primjerice Slovenija - članak 83. KZRS, Srbija - članci 99. i 100. KZRSr), daje ovlast da odlučuje hoće li ili neće donijeti rješenje o rehabilitaciji prema određenim okolnostima slučaja, pa bi se u tom slučaju radilo i o prijevremenoj rehabilitaciji, već je sudu samo dana ovlast da u slučaju propuštanja nadležnog tijela da donesenu odluku o nastupu rehabilitacije primijeni zakonske rokove propisane za nastup rehabilitacije i o tome donese odluku. Kad nadležno tijelo koje vodi kaznene evidencije donosi rješenje o rehabilitaciji, dužno je provjeriti je li protiv osuđenika u tijeku neki drugi kazneni postupak. Upravo ta dužnost djelatnika kaznene evidencije bila je do 2009. godine, kada su se uvele evidencije optužnica, bila skopčana s velikim teškoćama jer djelatnici nisu znali niti su mogli znati kada se protiv neke osobe vodi kazneni postupak i gdje, jer prije 2009. godine nije postojala obveza sudova da izvješćuju kaznene evidencije o tome vodi li se protiv neke osobe koja je u kaznenoj evidenciji kazneni postupak, već su djelatnici evidencije to eventualno mogli saznati tek u trenutku kada sud koji vodi postupak zatraži podatke iz kaznene evidencije. U NPZOPKER-u je predviđeno da će Ministarstvo donijeti rješenje o rehabilitaciji po službenoj dužnosti ako je protekao rok za nastup rehabilitacije i ako osuđenik u tom roku nije osuđen za novo kazneno djelo,¹¹⁵ iz čega proizlazi da djelatnici kaznene evidencije moraju provjeriti je li donesena pravomoćna osuđujuća presuda. Međutim, takvo rješenje bilo bi djelomično opravdano zbog stvarne nemogućnosti provjere da 2009. godine nije donesena evidencija optužnica pa je ova odredba potpuno neopravdana i trebalo bi posegnuti za rješenjem koje je postojalo prije. Nova mogućnost dana osuđeniku jest pokretanje upravnog spora kada Ministarstvo ili odbije donijeti rješenje o rehabilitaciji ili ne odluči u roku od 30 dana o zahtjevu koji je osuđenik podnio ako Ministarstvo nije donijelo rješenje o rehabilitaciji po sili zakona.¹¹⁶ Napominje se da su odredbe o postupku za donošenje odluke o rehabilitaciji iz Zakona o kaznenom postupku iz 1997. Zakonom o kaznenom postupku iz 2008. godine stavljene izvan snage člankom 573. te su prestale vrijediti 31. kolovoza 2011. i do donošenja i stupanja na snagu novog zakona, odnosno NPZOPKER-a, nema zakonskih odredbi koje reguliraju postupak donošenja odluke o rehabilitaciji.¹¹⁷

---

¹¹⁴ Članak 493. stavak 2. ZKP97.

¹¹⁵ Članak 20. stavak 1. NPZOPKER.

¹¹⁶ Članak 21. stavak 1. i 2. NPZOPKER.

¹¹⁷ Činjenična tvrdnja suprotna je rečenom u uvodnom dijelu NPZOPKER-a, u kojem je navedeno da se postupak rehabilitacije izvodi „sukladno odredbama glave XXIX Zakona o kaz-

NPZOPKER je produžio rokove za nastup pune rehabilitacije, pa je tako predviđeno da u slučajevima osude na kaznu zatvora u trajanju do jedne godine odnosno od dana kada je plaćena novčana kazna ili od dana kada je istekao rok provjeravanja kod uvjetne osude, od dana izvršenja rada za opće dobro i od dana pravomoćnosti odluke o oslobođenju od kazne, rehabilitacija nastupa protekom roka od tri godine od izdržane, zastarjele ili oprostene kazne ako počinitelj u tom vremenu nije ponovo osuđen zbog novog kaznenog djela. Rehabilitacijski rok od pet godina predviđen je kod osude za kaznena djela od jedne godine zatvora ili teža (sve do tri godine, ne uključujući i kaznu zatvora od tri godine), a od deset godina za kaznena djela za koja je donesena osuđujuća presuda od tri godine zatvora ili teža (sve do deset godina zatvora, ne uključujući tu kaznu). Ako je izdržana, zastarjela ili oprostena kazna zatvora od deset godina ili teža, tada je predviđen rehabilitacijski rok od petnaest godina odnosno dvadeset godina kod osuda na kaznu dugotrajnog zatvora.^{118,119} Novina je i da sigurnosne mjere ne sprječavaju nastup rehabilitacije, dok je prema važećem pravu izrijekom predviđeno da rehabilitacija ne može nastupiti za vrijeme trajanja sigurnosne mjere.¹²⁰ Za osobe koje su počinile kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djece propisano je da rehabilitacija nastupa po sili zakona protekom dvostrukih rehabilitacijskih rokova.¹²¹

---

nenom postupku ('Narodne novine' br. 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 58/02, 143/02 i 115/06; dalje: ZKP97) koje su i stupanjem na snagu novog Zakona o kaznenom postupku ('Narodne novine' br. 152/08, 76/09 i 80/11; dalje ZKP) ostavljene u primjeni do donošenja posebnog zakona". Nacrt prijedloga zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji, str. 3. Dostupno na <http://www.pravosudje.hr/nacrt-prijedloga-zakona-o-pravnim-posljedicama-osu> (10.10. 2012.). Naime točno je da su odredbe glave XXIX. ostavljene na snazi donošenjem novog ZKP-a, ali odredbe te glave odnose se na postupak prema okrivljenicima s duševnim smetnjama, a odredbe koje su regulirale postupak za donošenje odluke o rehabilitaciji uređene su glavom XXXII. ZKP97.

¹¹⁸ Članak 19. stavak 4. NPZOPKER.

¹¹⁹ Još uvijek pozitivnim su pravom člankom 85. stavkom 5. KZ/97 predviđeni sljedeći rehabilitacijski rokovi:

„(5) Pod uvjetom da počinitelj kaznenog djela nije ponovno osuđen zbog novoga kaznenog djela rehabilitacija nastupa po sili zakona kad proteknu ovi rokovi:

- petnaest godina od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne kod osude na kaznu dugotrajnog zatvora,

- deset godina od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne kod osude na kaznu zatvora od deset godina ili težu kaznu,

- pet godina od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne kod osude na kaznu zatvora od pet godina ili težu kaznu,

- tri godine od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne kod osude na kaznu zatvora do pet godina, kaznu maloljetničkog zatvora i novčanu kaznu, od isteka roka provjeravanja kod uvjetne osude i od pravomoćnosti odluke o sudskoj opomeni ili oslobođenju od kazne.“

¹²⁰ Članak 86. stavak 6. KZ/97.

¹²¹ Članak 18. stavak 6. NPZOPKER.

Valja istaknuti zanimljiv način nastupa rehabilitacije predviđen **švicarskim Kaznenim zakonom** (Schweizerisches Strafgesetzbuch, dalje: SStGB)¹²² kada je počinitelj recidivist. U tom će se slučaju rok za nastup rehabilitacije računati prema formuli koja u sebi uključuje apsolutno određeni rok rehabilitacije predviđen za izrečenu kaznu na koji se dodaje trajanje već upisane kazne. Primjerice, za kazneno djelo za koje je izrečena kazna zatvora u trajanju od najmanje 5 godina rehabilitacijski rok je 20 godina, ali ako je osoba već osuđena na neku drugu kaznu zatvora, primjerice 7 godina, tada će se rehabilitacijski rok produžiti za tih 7 godina, pa će rok za nastup rehabilitacije biti 27 godina, odnosno predstavlja sumu od 20 godina (predviđeni rok za nastup rehabilitacije) + 7 godina (već upisana kazna zatvora u registru za neko prije počinjeno kazneno djelo).¹²³ Najmanji predviđeni rok za nastup rehabilitacije je deset godina, i to za uvjetnu osudu, novčanu kaznu, rad za opće dobro ili globu.¹²⁴

Problematika nastupa rehabilitacije naročito se javlja kod presuda stranih sudova koje su dostavljene Ministarstvu pravosuđa za kaznena djela koja nisu kaznena djela po hrvatskom pravu te u slučajevima kada nije navedeno kada nastupa rehabilitacija prema odredbama zakonodavstva države koja je presudu donijela. Problem vezan uz upis presuda donesenih za kaznena djela koja to nisu prema hrvatskom pravu trebalo bi rješavati tako da se takve presude (ako ih je moguće razumjeti, jer presude stranih sudova nisu nikada prevedene na hrvatski jezik) ne upisuju u kaznene evidencije RH, pa se stoga neće niti javljati problem nastupanja rehabilitacije prema hrvatskom pravu. Tko je ovlašten odlučivati o tome je li predmetno ponašanje kazneno djelo prema hrvatskom pravu, to je druga priča i tu bi se mogli javiti problemi, jer teško je vjerovati da će osobe koje su djelatnici u Ministarstvu imati znanja i mogućnosti tako nešto procijeniti odnosno odlučiti. Trebalo bi u slučaju sumnje je li neko ponašanje kazneno djelo prema hrvatskom pravu propisati postupak upućivanja takvih presuda na sud, pa bi suci u tim spornim slučajevima donosili odgovarajuću odluku. U pogledu problematike nastupa rehabilitacije presuda stranih sudova nudi se nekoliko rješenja. Ako su nastup rehabilitacije ili rehabilitacijski rokovi naznačeni u presudi ili popratnom dopisu, trebalo bi primijeniti pravo države koja je presudu donijela, međutim ako nisu, tada bi se trebali primijeniti rokovi propisani za nastup rehabilitacije prema hrvatskom pravu, jer u takvim slučajevima ne bi bilo opravdano da djelatnici Ministarstva primjenjuju pravo strane države.

---

¹²² Schweizerisches Strafgesetzbuch, švicarski Kazneni zakon iz 1937., sa zadnjim statusom na dan 1. listopada 2012., dostupno na: <http://www.admin.ch/ch/e/rs/3/311.0.en.pdf> (17.10. 2012.)

¹²³ Članak 369. stavak 1. i 2. SStGB.

¹²⁴ Članak 369. stavak 3. SStGB.

5. O POPISU POČINITELJA SEKSUALNIH KAZNENIH DJELA NA ŠTETU DJECE

Aktualna polemika o potrebi i opravdanosti uvođenja registra počinitelja seksualnih delikata na štetu djece, kolokvijalno nazvanog „registrom pedofila“, na neki je način riješena donošenjem NPZOPKER-a koji predviđa reguliranje i popisa počinitelja kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djece tako da se nalaze u kaznenim evidencijama i u njima ostaju upisani dvostruko dulje nego ostali počinitelji kaznenih djela, a podatke o tome tko je počinitelj tih djela može dobiti krug ovlaštenika koji je vrlo općenito određen odredbom članka 13. stavka 4. NPZOPKER-a. Smatra se da je obveza uvođenja tog popisa i njegove regulacije u NPZOPKER-u preuzeta ratifikacijom Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (dalje: Konvencija)¹²⁵ 2011. godine, točnije odredbom članka 37. Konvencije, koja u stavku 1. glasi: „S ciljem sprječavanja i kaznenog progona kaznenih djela utvrđenih u skladu s ovom Konvencijom, svaka će stranka usvojiti potrebne zakonodavne ili druge mjere za prikupljanje i pohranu, u skladu s relevantnim odredbama o zaštiti osobnih podataka i drugim relevantnim pravilima i jamstvima koje propisuje unutarnje pravo, podataka vezanih uz identitet i genetički profil (DNK) osoba osuđenih za kaznena djela utvrđena u skladu s ovom Konvencijom.“ Obveza koja se može iščitati iz odredbe jest da se prvenstveno iz preventivnih razloga u nacionalnim zakonodavstvima treba predvidjeti mogućnost prikupljanja i pohrane podataka o počiniteljima kaznenih djela iz kataloga koji je određen člancima 18. do 23. predmetne Konvencije, a u te bi podatke ulazili podaci o identitetu i genetskom profilu osuđenika za ta kaznena djela. U *Explanatory report* uz Konvenciju navedeno je da se ta obveza odnosi na podatke o genetskom profilu koji su dobiveni iz DNK, a ne i na sam uzorak DNK.¹²⁶

Centar za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“, pri Ministarstvu unutarnjih poslova,¹²⁷ kojem je jedna od osnovnih djelatnosti

---

¹²⁵ Konvencija Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (NN 11/11, 13/11, 15/11) koja je stupila na snagu tek 2010. godine, dostupna je na: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/children/Source/LanzaroteConvention_hr1.pdf (10. 10. 2012.) i <http://narodne-novine.nn.hr/medunarodni/default.aspx> (10.10.2012.), a engleska verzija Konvencije (*Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse*, ETS. No. 201.) dostupna je na: <http://www.conventions.coe.int/Treaty/EN/treaties/Html/201.htm> (10. 10. 2012.)

¹²⁶ *Explanatory report* uz Konvenciju Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja, 243. Dostupno na: <http://www.conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/201.htm> (10.10.2012.)

¹²⁷ Od 1998. godine Centar za forenzična ispitivanja punopravni je član ENFSI-a (European Network of Forensic Science Institutes) – krovne organizacije nacionalnih forenzičnih

izuzimanje tragova s mjesta počinjenja kaznenih djela i pohrana takvih podataka kako bi bili relevantan materijalni dokaz u kaznenom postupku, zasigurno posjeduje neki oblik registra DNK profila i osoba kojima pripada, pa bi se shodno tome moglo zaključiti da je u tome obveza preuzeta ratifikacijom Konvencije ispunjena te je pitanje je li potreban i poseban popis počinitelja kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djece u okviru kaznenih evidencija. Argument da je bilo potrebno uvođenje takvog popisa išao bi u prilog omogućavanja dobivanja podatka iz kaznene evidencija dosta širokom krugu ovlaštenika u poslovima povjeravanja skrbi nad djecom, s ciljem sprječavanja počinjenja seksualnih kaznenih djela na štetu djece. Međutim tim registrom samo bi se djelomično ostvarila ova svrha. Za veću efikasnost trebalo bi propisati i neke posebne obveze počiniteljima takvih kaznenih djela: da se javljaju u određenom periodu socijalnom radniku, da javljaju promjene prebivališta, dobivanje zaposlenja i sl., u kombinaciji sa sigurnosnim mjerama, naročito novom sigurnosnom mjerom zaštitnog nadzora po punom izvršenju kazne zatvora, koja je predviđena u članku 76. KZ/11. Treba istaknuti da do danas nisu provedena istraživanja koja bi pokazivala učinkovitost takvog registra,¹²⁸ to više što se u nekim zemljama, primjerice SAD, uvođenje registra, istina otvorenog tipa, pokazalo kao ne baš najbolje rješenje.

Temelj za vođenje popisa počinitelja kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djece implicitno je sadržan u članku 13. stavku 4. NPZOPKER, u kojem se navodi da se „sudovima, tijelima javne vlasti i ustanovama u postupcima zaštite prava i interesa djece kao i u postupcima povjeravanja određenih poslova i zadataka u radu s djecom“ temeljem obrazloženog zahtjeva koji podnose mogu dostaviti podaci o počiniteljima kaznenih djela koja su taksativno nabrojena u ovom stavku, odnosno ako su počinitelji kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta iz glave XVII. novog Kaznenog Zakona (dalje: KZ/11),¹²⁹ teških kaznenih djela protiv spolne slobode kada su počinjena prema žrtvi posebno ranjivoj zbog njezine dobi,¹³⁰ bludnih radnji iz članka 155. stavka 2. KZ/11, spolnog uznemiravanja¹³¹ kada su počinjeni prema žrtvi posebno ranjivoj zbog njezine dobi, trgovanja ljudima iz članka 106. stavka 2. i 3. KZ/11, ali i počinitelji određenih kaznenih djela prema trenutačno

---

instituta Europe, koja okuplja ukupno 56 članica iz gotovo svih država Europe, dostupno na <http://www.forenzika.hr/DefaultCKV.aspx> (16. 10. 2012.)

¹²⁸ K. Turković, Baza podataka prema Konvenciji Vijeća Europe o zaštiti djece od spolnog zlostavljanja i iskorištavanja i neki primjeri i rješenja iz stranih zakonodavstava, Baza podataka o počiniteljima spolnih delikata na štetu djece - zbornik priopćenja sa stručne rasprave, Zagreb, 2008., str.18.

¹²⁹ Novi Kazneni zakon koji treba stupiti na snagu 1. siječnja 2013. a objavljen je u Narodnim novinama broj 125/11.

¹³⁰ Članak 154. stavak 1. točka 2.; 154. stavak 2., 154. stavak 3. KZ/11.

¹³¹ Članak 156. stavak 1. KZ/11.

važecem Kaznenom zakonu (dalje: KZ/97),¹³² kao trgovanje ljudima i ropstvo kada je počinjeno prema djetetu ili maloljetnoj osobi,¹³³ međunarodne prostitucije kada je počinjena prema djetetu ili maloljetnoj osobi,¹³⁴ silovanja maloljetne osobe,¹³⁵ spolnog odnošaja zloporabom položaja prema maloljetnoj osobi,¹³⁶ spolnog odnošaja s djetetom,¹³⁷ bludnih radnji prema maloljetnoj osobi ili djetetu,¹³⁸ zadovoljenja pohote pred djetetom ili maloljetnom osobom,¹³⁹ podvođenja djeteta ili maloljetne osobe,¹⁴⁰ iskorištavanja djece ili maloljetnih osoba za pornografiju,¹⁴¹ upoznavanja djece s pornografijom,¹⁴² dječje pornografije na računalnom sustavu ili mreži¹⁴³ te kaznenog djela rodoskrvnuća.¹⁴⁴ Nije jasno zašto se u potonjem slučaju kod kaznenog djela rodoskrvnuća nije ograničilo na stavak 2. i 3. koji se odnose na slučajeve počinjenja tog djela prema maloljetnoj osobi odnosno djetetu, već je uzet cijeli članak unatoč tome što se stavak 1. odnosi na situacije kada su počinitelji ovog kaznenog djela punoljetne osobe. Pravo na dobivanje posebnog uvjerenja imaju navedena tijela koja se ne bave kaznenim postupkom protiv počinitelja tih kaznenih djela, već se bave posebnim „postupcima zaštite prava i interesa djece kao i u postupcima povjeravanja određenih poslova i zadataka u radu s djecom“.¹⁴⁵ U *Explanatory report* uz Konvenciju navedeno je da se ne preporučuje posebna evidencija za počinitelje tih kaznenih djela, već da uz neku postojeću evidenciju postoji i još jedna evidencija ili da se informacije o počiniteljima seksualnih kaznenih djela nalaze i u evidencijama koje ne sadržavaju isključivo informacije o takvima počiniteljima. Time se vodila i radna skupina prilikom donošenja NP-ZOPKER-a,¹⁴⁶ pa je popis počinitelja seksualnih kaznenih djela na štetu djece sadržan u kaznenim evidencijama.

---

¹³² Kazneni zakon, NN 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 11/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08 i 57/11.

¹³³ Članak 175. stavak 2. KZ/97.

¹³⁴ Članak 178. stavak 3. KZ/97.

¹³⁵ Članak 188. stavci 4. i 5. KZ/97.

¹³⁶ Članak 191. stavak 2. KZ/97.

¹³⁷ Članak 192. KZ/97.

¹³⁸ Članak 193. stavak 2. KZ/97.

¹³⁹ Članak 194. KZ/97.

¹⁴⁰ Članak 195. stavci 1., 4., 5. i 6. KZ/97.

¹⁴¹ Članak 196. KZ/97.

¹⁴² Članak 197. KZ/97.

¹⁴³ Članak 197.a. KZ/97.

¹⁴⁴ Članak 198. KZ/97.

¹⁴⁵ Članak 13. stavak 4. NPZOPKER.

¹⁴⁶ Explanatory report uz Konvenciju Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja, 245. Dostupno na: <http://www.conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/201.htm> (10. 10. 2012.)

Postavlja se posebno pitanje primjene NPZOKER-a u slučajevima kada su seksualna kaznena djela počinjena prema Kaznenom zakonu iz 1997. godine (trenutačno važećem Kaznenom zakonu), jer se prilikom primjene zakona prema načelu konkretnosti i alternativiteta može primijeniti ili jedan ili drugi zakon. Ako sud utvrdi da je kazneno djelo počinjeno u vrijeme važenja KZ-a iz 1997. godine, a novi KZ iz 2011. godine nije blaži za počinitelja, tada treba primijeniti KZ iz 1997. godine. Kako se KZ primjenjuje kao jedinstvena cjelina, a u svojim odredbama ne sadržava odredbe o popisu počinitelja seksualnih kaznenih djela na štetu djece, za koje između ostalog vrijedi dvostruko duži rok rehabilitacije pa se smatraju rehabilitiranim tek nakon protoka tog vremena, ali i svih drugih odredbi koje se tiču nove regulacije kruga ovlaštenika, njihovih prava i uvjeta na dobivanje podataka iz kaznenih evidencija prema NPZOKER-u, pitanje je hoće li se takvi počinitelji moći unijeti u popis počinitelja seksualnih kaznenih djela na štetu djece koji je reguliran NPZOKER-om. Odgovor se može potražiti i u presudama Europskog suda za ljudska prava u predmetima *Bouchacourt protiv Francuske*,¹⁴⁷ *M. B. protiv Francuske*¹⁴⁸ i *Gardel protiv Francuske*¹⁴⁹ u kojima je sud zauzeo vrlo interesantan stav i donio vrlo zanimljive presude. Podnositelji zahtjeva bili su osuđeni na kaznu zatvora zbog silovanja petnaestogodišnjaka zloporabom položaja. Bouchacourt je bio osuđen 1996. godine, Gardel je bio osuđen 2003. godine, a M. B. 2001. godine.¹⁵⁰ Francuska je 2004. godine uvela nacionalni sudski registar počinitelja seksualnih kaznenih djela (koji je poslije proširen i na počinitelje nasilnih kaznenih djela) Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku, a te su odredbe stupile na snagu 2005. godine. U razdoblju od kolovoza 2005. godine do veljače 2006. godine podnositelji zahtjeva bili su obaviješteni da su retroaktivno uvršteni u taj posebni popis počinitelja seksualnih kaznenih djela, čime su oni smatrali da su im povrijeđena prava zajamčena člankom 7. i 8. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1950. godine (dalje: Europska konvencija).¹⁵¹ Člankom 7. Eu-

---

¹⁴⁷ Presuda Europskog suda za ljudska prava Bouchacourt v. France (Application no 5335/06), 2009, Dostupno na: <http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Case-Law/Decisions+and+judgments/HUDOC+database/> (18. 10. 2012.)

¹⁴⁸ Presuda Europskog suda za ljudska prava M. B. v. France (Application no 22115/06) 2009, Dostupno na: <http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Case-Law/Decisions+and+judgments/HUDOC+database/> (18. 10. 2012.)

¹⁴⁹ Presuda Europskog suda za ljudska prava Gardel V. France (Application no 16428/05), 2009, Dostupno na: <http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Case-Law/Decisions+and+judgments/HUDOC+database/> (18. 10. 2012.)

¹⁵⁰ Dostupno na: <http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Case-Law/Decisions+and+judgments/HUDOC+database/> (18. 10. 2012.) i na <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=003-2972114-3273349> (18. 10. 2012.)

¹⁵¹ Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, 1950. (NN-MU-18/97, 08/99). Dostupno na: <http://narodne-novine.nn.hr/medunarodni/default.aspx> (10. 10. 2012.)

ropske konvencije, pod naslovom: Nema kazne bez zakona,¹⁵² zajamčeno je načelo zakonitosti, a člankom 8. Europske konvencije zajamčeno je pravo na privatnost.¹⁵³ Sud je odlučio da nema ni povrede članka 7. ni članka 8. Europske konvencije. Istaknuo je da upis u sudski registar ne predstavlja kaznu u smislu odredbe članka 7. Europske konvencije, već samo preventivnu mjeru na koju se članak 7. ne primjenjuje, a da nema ni kršenja prava na privatnost jer da duljina pohrane podataka (maksimalno 30 godina) nije nerazmjerna cilju koji se time želi postići, odnosno prevenciji počinjenja seksualnih kaznenih djela, te da uvid u te podatke od suda, policije i administrativnih tijela podliježe dovoljnim restrikcijama po kojima se ti podaci smatraju tajnima. Stoga je Sud zaključio da retroaktivnim upisivanjem osuđenika za seksualna kaznena djela nije prekršena odredba članka 8. Europske konvencije, već da je nađena prava ravnoteža između privatnog i javnog interesa. Za donošenje takve odluke sigurno je bila bitna činjenica da Francuska ima zatvoreni tip registra, što proizlazi iz odluke Europskog suda u kojoj se govori da uvid u podatke imaju sud, policija i administrativne vlasti. Bi li ista odluka u pogledu kršenja članka 8. bila donesena i kada bi bila riječ o retroaktivnom upisu u poluotvoreni tip registra, može se samo nagađati. O sličnom pitanju Sud je odlučivao u predmetu *Adamson protiv Ujedinjenog Kraljevstva*¹⁵⁴ zbog obveza koje su bile predviđene za počinitelje seksualnih kaznenih djela zakonom *Sex Offenders Act* iz 1997. godine,¹⁵⁵ ali je na kraju donio odluku o neprihvatanju predmeta zbog pretpostavki koje su navedene u članku 35. stavku 3. Europske konvencije, a odnose sa na nekompatibilnost zahtjeva s odredbama Konvencije i njezinih protokola ili predstavljaju zlouporabu prava na podnošenje zahtjeva. U Ujedinjenom Kraljevstvu registar za počinitelje

---

¹⁵² Članak 7. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, 1950.: „1. Nitko ne može biti proglašen krivim za kazneno djelo počinjeno činom ili propustom koji, u času počinjenja, po unutrašnjem ili po međunarodnom pravu nisu bili predviđeni kao kazneno djelo. Isto se tako ne može odrediti teža kazna od one koja je bila primjenjiva u času kad je kazneno djelo počinjeno.,,

¹⁵³ Članak 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, 1950.: „1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja. 2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprečavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.,,

¹⁵⁴ Odluka Europskog suda za ljudska prava *Adamson v. The UK*, Application no. 42293/98. Dostupno na: http://www.rechtsveven.info/Content/Menneskerett/CaseLaw/Judgments/98_042293.html (16. 10. 2012.)

¹⁵⁵ *Sex Offenders Act* iz 1997. (Dostupno na: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1997/51/contents> (18. 10. 2012.)) zamijenjen je 2003. godine sa *Sexual Offences Act* iz 2003. godine. Dostupno na: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/42/contents> (18. 10. 2012.)

seksualnih i nasilnih kaznenih djela (*Violent and Sex Offender Register*) postoji od 1997. godine.¹⁵⁶

Popis počinitelja kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djece, prema pravilima koja su određena NPZOKPER-om, bio bi poluotvorni tip registra te bi se ovlaštenicima za dobivanje podatka iz kaznene evidencije davalo posebno uvjerenje. Zatvoreni tip registra podrazumijeva da se podaci iz kaznene evidencije o osobama koje su počinile seksualna kaznena djela na štetu djece daju samo tijelima kaznenog progona i sudovima, dok je kod poluotvornog tipa krug ovlaštenika širi pa se pod određenim uvjetima i zbog određene svrhe podaci mogu davati i osobama na koje se odnose ili čak i nekim trećim fizičkim ili pravnim osobama.¹⁵⁷ Potpuno otvoreni tip registra usvojen je u Sjedinjenim Američkim Državama (dalje: SAD), donošenjem *Megan's Law* 1994. godine,¹⁵⁸ koji je stupio na snagu 1996. godine, kada se započelo s liberalizacijom pristupa registrima koji su sadržavali podatke o počiniteljima seksualnih kaznenih djela, što je kulminiralo 2004. godine kada su registri postali dostupni javnosti putem interneta.¹⁵⁹ Takva liberalizacija pristupa podacima registru o počiniteljima seksualnih kaznenih djela započela je s donošenjem triju federalnih akata koji su nazvani prema žrtvama tih kaznenih djela. Jedan je *Jacob Wetterling Crimes Against Children and Sexually Violent Offender Registration Act* iz 1994. godine ili skraćeno *The Wetterling Act*, koji je bio inkorporiran u *Federal Violent Crime Control and Law Enforcement Act* iz 1994. godine, drugi je *Megan's Law* iz 1994. godine; 1996. godine donesena je federalna verzija *Megan's Law*, a treći je *Pam Lychner Sexual Offender Tracking and Identification Act* iz 1996. godine ili skraćeno *The Lychner Act*.¹⁶⁰ U tih gotovo dvadesetak godina od kada se takav pristup usvojio u SAD-u pokazale su se i vrlo negativne strane takvog rješenja, jer su pojedinci počeli uzimati pravdu u svoje ruke.¹⁶¹

---

¹⁵⁶ Supra, 154.

¹⁵⁷ D. Derenčinović, A.M. Getoš, M. Dragičević Prtenjača, Uvjetna sloboda u zatvoru bez zidova - kaznenopravna i kriminološka analiza zahtjeva za „liberalizacijom“, pristupa kaznenoj evidenciji, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol.15, br. 2/2008., str.1009.

¹⁵⁸ Više u: <http://www.pameganslaw.state.pa.us/Main.aspx> (18. 10. 2012.)

¹⁵⁹ Supra, 157., str.1008.

¹⁶⁰ Više u: <http://www.pameganslaw.state.pa.us/Main.aspx> (18.10.2012.), <http://www.registeredoffenderslist.org/> (18. 10. 2012.) i <http://www.familywatchdog.us/> (18.10.2012.).

¹⁶¹ Više u: Jacobs, James B. and Blitsa, Dimitra, *Paedophiles, Employment, Discrimination and European Integration (2011)*. *New York University Public Law and Legal Theory Working Papers, Paper 309*, Dostupno na: http://Isr.nellco.org/nyu_plltwp/309.

6. POMILOVANJE

Ministarstvo pravosuđa imenovalo je i radnu skupinu za izradu Nacrta prijedloga zakona o pomilovanju (dalje u tekstu NPZPM) radi usklađenja s odredbama KZ/11,¹⁶² Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine broj 152/08, 76/09 i 80/11), Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela (Narodne novine broj 151/03, 110/07 i 45/11), Zakona o probaciji (Narodne novine broj 153/09) i Zakona o sudovima za mladež (Narodne novine broj 84/11). Nadalje, ne manje značajno, namjera je noveliranja i daljnje unapređenje postojećih zakonskih rješenja, kako u smislu sadržaja tako i postupka pomilovanja.

Ustavna prerogativa predsjednika Republike, označena izričajem da „daje pomilovanja,“ (članak 98. alineja 4. Ustava Republike Hrvatske, Narodne novine, pročišćeni tekst u broju 85/10) ostala je neizmijenjena kroz devet izmjena i dopuna Ustava. Tijekom tog razdoblja sadržaj i postupak pomilovanja bio je uređen dvama zakonima o pomilovanju, prvim koji je stupio na snagu 1. srpnja 1977. kao republički zakon objavljen u Narodnim novinama broj 5/77, izmijenjen 1990. godine, Narodne novine br. 47/90, 1992. godine, Narodne novine br. 91/92. i 1993. godine kada je objavljen pročišćeni tekst, Narodne novine br. 29/93, koji je bio na snazi do 1. prosinca 2003., kada je stupio na snagu drugi Zakon o pomilovanju (objavljen u Narodnim novinama broj 175/03, dalje u tekstu Zakon/03). Navedeni zakoni, iako je ustavni izričaj cijelo vrijeme neizmijenjen, poznavali su različita sadržajna ograničenja ustavne prerogative predsjednika da daje pomilovanja.

Zakon/03 u bitnome je na drugačiji način uredio ustavnu ovlast pomilovanja¹⁶³ i time otvorio sporna pitanja ograničenja ustavnog prava predsjednika „da daje pomilovanja,“ kao npr. pomilovanje samo pravomoćno osuđenih osoba, samo za kaznenopravne sankcije te samo na zahtjev ovlaštenih osoba, ali ne i na prijedlog ili inicijativu.

Kako najveći broj ustava u svijetu ne određuje izravno oblike odnosno učinke pomilovanja, jer su ustavne odredbe uobičajeno iskazane općenitim izričajem koji to precizno ne označavaju, ta su pitanja stoga, ovisno o pravnom sustavu, prepuštena ili uređenju kaznenog zakonodavstva (uglavnom u europskom kontinentalnom pravu),¹⁶⁴ posebnih propisa (zakona o pomilovanju

---

¹⁶² Pri usklađivanju potrebno je da novi zakon bude primjenjiv i u postupku pomilovanja za kaznene sankcije iz još uvijek važećeg Kaznenog zakona (Narodne novine broj 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08, 57/11 i 77/11).

¹⁶³ U odnosu prema Zakonu o pomilovanju iz 1993. godine i Uputstvu o postupanju sudova i kazneno-popravnih ustanova u svezi s postupkom pomilovanja iz 1984. godine, sadržavao je izmjene sadržaja ili učinaka te postupka pomilovanja. Hrvatski sabor ocijenio je da predloženi projekt nije samo formalna novost, već je nov u svojoj biti i pojedinim rješenjima te je dobrodošao u okolnostima prihvaćenosti pomilovanja kao opravdanog i razložnog instituta.

¹⁶⁴ Tako je sve do 1. prosinca 2003. Kazneni zakon Republike Hrvatske sadržavao odredbe o amnestiji i pomilovanju u člancima 87. i 88. kojima se propisivao sadržaj obiju ovlasti. Tada

ili drugih dopunskih propisa)¹⁶⁵ ili sudskih tumačenja. Prema tome, opet se pojavila dvojba koja u novije vrijeme postoji u ustavnopravnoj i kaznenopravnoj teoriji i praksi o tome mogu li se ikakva ograničenja predsjedničke ovlasti ipak predvidjeti Kaznenim zakonom ili Zakonom o pomilovanju. I pored toga što Ustav Republike Hrvatske izrijeckom samo daje ovlast pomilovanja predsjedniku Republike Hrvatske, i ništa više ni manje od toga, te je nesporno da ne postoji ustavna odredba koja bi propisivala da će se materija pomilovanja detaljnije urediti zakonom, u teoriji istodobno postoje dva suprotna stajališta. Prvo po kojem predsjednička prerogativa pomilovanja nije podložna nikakvim zakonodavnim ograničenjima i kontrolama¹⁶⁶ te drugo prema kojem su danas nužna ograničenja ovlasti takve širine.

Ta su dva stava i nadalje nepomirljiva, pa se kod bilo koje izmjene ili dopune uređenja ovlasti pomilovanja postavlja pitanje da li čekati izmjenu Ustava u smislu da se izrijeckom navede da se vršenje ovlasti uređuje zakonom ili i nadalje imati zakonsku regulativu koja će tu prerogativu ograničavati. Posljedica je to prijeporne pravne prirode pomilovanja i neriješenog pitanja je li ta ovlast „*odgovorno pravo*“ predsjednika Republike ili je ona pravno sredstvo u smislu pravnoga lijeka normiranog zakonom. I premda ustavno nije izrijeckom

---

se zaključilo da je generalno utvrđenje pretpostavki za te dvije ovlasti doista suvišno, jer je logično da se propisivanje pretpostavki za amnestiju utvrđuju posebnim zakonima o amnestiji koje donosi Hrvatski sabor.

¹⁶⁵ Pomilovanje je u nas oduvijek bilo uređeno posebnim zakonom o pomilovanju. U SR Njemačkoj, iako ustavni propisi ne određuju oblike pomilovanja, postoje dopunski propisi iz kojih se mogu izvesti zaključci o granicama te ovlasti saveznog predsjednika da u pravomoćno okončanim pojedinačnim predmetima oprašta kazne ili ih smanjuje. Riječ je o Odredbi saveznog predsjednika o vršenju prava pomilovanja iz 1965. godine čijim su člankom 1. određene granice tog prava. P. Hünerfeld: *Le Droit D'Allemagne Federale*, Revue Internationale de Droit Pénal, 3-4, 1990., str. 705.

¹⁶⁶ Problematiku mogućnosti i opravdanosti prakse da se ustavnopravne praznine *praeter constitutionem* popunjavaju zakonskim normama i praksom posebice je kroz prizmu konstitucionalnih teorija osvijetlio prof. dr. sc. Davor Krapac, sudac Ustavnog suda, u izdvojenom mišljenju uz rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske od 23. ožujka 2011., U-I-957-2007 i U-I-2290-2009 (Narodne novine broj 37/11) iznoseći stav da se zakonskim uređenjem krši ustavno načelo diobe vlasti (članak 4. Ustava Republike Hrvatske) zbog prevelikog zadiranja zakonodavca u ustavnu ovlast predsjednika koja samim Ustavom nije ograničena, a niti je dano pravo zakonodavcu da to „davanje“ uredi zakonom. Prema tom stavu riječ je o području međusobnih odnosa nositelja državne vlasti, a ti su odnosi uređeni ustavnim načelom diobe vlasti koje u svojem suvremenom shvaćanju ne polazi od oštre ustrojbene i funkcionalne podjele između nositelja državne vlasti, već pretpostavlja njihovu međusobnu suradnju i uzajamni nadzor. „*No ta suradnja ne može se graditi na pravnoj regulativi koja bi prelazila ustavne kompetencijske granice jednog nositelja i zadirala u izvorne ustavne prerogative drugog nositelja vlasti. Tada bi se ideja o 'međusobnoj suradnji' pretvorila u mogućnost neustavnog međusobnog utjecaja i donijela opasnost slabljenja njihove odgovornosti na ustavno predviđenom području djelovanja.*“

naglašeno da će se ta predsjednička ovlast činiti u skladu sa zakonom, i nadalje se prihvaća stajalište koje upućuje na to da još uvijek postoji potreba za provedbenim propisima te da je izvorna prerogativa pomilovanja podložna ograničenjima koja moraju biti minimalna, razumna odnosno smisljena i opravdana. Komparativno su poznata četiri moguća izvora ograničenja primjene pomilovanja: zakonodavstvo, pravosuđe, javnost i sama izvršna vlast.¹⁶⁷ Tako Republika Slovenija, i pored ustavne odredbe koja ne navodi da se pomilovanje vrši u skladu sa zakonom, uređuje sadržaj i postupak pomilovanja posebnim zakonom (*Zakon o pomilostitvi*).¹⁶⁸ Sve države nastale raspadom bivše Jugoslavije prihvatile su zakonodavno ograničenje primjene pomilovanja.¹⁶⁹

Potvrdu kako se ne čini vjerodostojnim da je namjera ustavotvorca bila da ustroji jednu potpuno neograničenu diskrecijsku ovlast predstavlja upravo

---

¹⁶⁷ Savezna Republika Njemačka ustavnim odredbom (čl. 60. st. II. Osnovnog zakona iz 1949. god.) pravo pomilovanja u pojedinačnim slučajevima daje saveznom predsjedniku, koji tu ovlast može delegirati na druge autoritete. Budući da je i predsjednik Savezne Republike Njemačke najvećim dijelom samo simbolička politička figura, Osnovni zakon zahtijeva da naredbe i dekrete o pomilovanju mora supotpisati savezni kancelar u čijim je rukama efektivna politička vlast u toj državi ili nadležni ministar. *Constitution of the Countries of the World - Federal Republic of Germany*, Oceana Publication, New York, 1985., str. 60. Međutim, prema Odredbi saveznog predsjednika o vršenju prava pomilovanja od 5. listopada 1965., člankom 3. izvršen je prijenos njegove ovlasti pomilovanja: „Ovlašćujem saveznoga ministra da vrši pravo pomilovanja i na njega prenosim ovlast općenito ili u pojedinačnim slučajevima.“ Cit. *Anordnung des Bundespräsidenten über die Ausübung des Begnadigungsrechts des Bundes*, Sartorius, November 1970, str. 2. Austrija je primjer države koja prihvaća sustav u kojemu se pravo saveznog predsjednika može primjenjivati samo u suglasnosti s vladom: prema čl. 67. austrijskog Ustavnog zakona, predsjednik dodjeljuje pomilovanja na prijedlog Savezne vlade ili od nje ovlaštenog ministra te uz obvezan supotpis saveznog kancelara ili odgovarajućeg ministra. Ovlast američkog predsjednika nije podložna zakonodavnoj kontroli, Kongres ne može ni ograničiti učinak pomilovanja niti isključiti od njegove primjene bilo koju vrstu počinitelja. Međutim, i u SAD postoji sve više posrednih ograničenja pomilovanja, tj. oblici kontrole koji istovremeno znače i određeno ograničenje prava pomilovanja. Tako npr. guverner ima pravo milosti, ali prema počinitelju koji je već dva puta osuđen može primijeniti milost samo uz preporuku četiriju sudaca Vrhovnog suda ili guverner mora tražiti pristanak državnog senata za sve oblike pomilovanja te neprotivljenje suda koji je donio presudu. Cit. prema: A. Kurtović: Pomilovanje u kaznenom pravosuđu (u povodu novoga Zakona o pomilovanju), Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 10, broj 2/2003., str. 497.

¹⁶⁸ Uradni list RS 45/95, 86/04 i 23/05. Ustav RS u članku 107. navodi da predsjednik Republike odlučuje o pomilovanjima. Dostupno na <http://www.dz-rs.si/>

¹⁶⁹ Premda Ustav Republike Srbije iz 2006. godine u čl. 112. navodi da predsjednik Republike daje pomilovanja i odlikovanja, Srbija ima poseban zakon o pomilovanju kao i Crna Gora čiji Ustav također ne navodi da predsjednik daje pomilovanja u skladu sa zakonom (čl. 95. t. 9.). Dostupno na www.sllistbeograd.rs/.../, http://www.skupstina.me/cms/site_data/. Republika Makedonija ustavnim odredbom (čl. 84.) jedina izrijekom određuje da predsjednik daje pomilovanje u skladu sa zakonom. Dostupno na http://www.uni-graz.at/opv1www_ustav_makedonija_mak.pdf

rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske U-I-957-2007 i U-I-2290-2009 od 23. ožujka 2011. (Narodne novine broj 37/11) u kojem se zaključuje da iako je akt pomilovanja relikv povijesne uloge apsolutnog suverena, pa u načelu sadržava neograničene diskrecijske prerogative ovlaštenika, u demokratskom društvu nije dopušten nijedan akt koji bi bio izraz apsolutne samovolje nepodložne bilo kakvom nadzoru, zbog čega se, po ocjeni Ustavnog suda Republike Hrvatske, barem kroz javnu objavu odluka o pomilovanju, koje nisu obrazložene, osigurava nužan stupanj nadzora i uvida u vršenje te ustavnopravne predsjedničke ovlasti. Nadalje, Ustavni sud smatra da ovlast predsjednika Republike da odlučuje o pomilovanju proizlazi neposredno iz Ustava, pa se stoga Zakon o pomilovanju po svojoj pravnoj naravi svrstava u red propisa za provedbu Ustavom utvrđene ovlasti predsjednika Republike da odlučuje o pomilovanjima.¹⁷⁰

Prihvaćajući načelo smislenog i opravdanog ograničenja predsjedničke prerogative, NPZPM ponovo uređuje oblike pomilovanja, tijela koja sudjeluju u postupku, njihovo postupanje te osobe ovlaštene za pokretanje postupka pomilovanja (čl. 1.). Kako je odgovornost pravnih osoba za kaznena djela uvedena u hrvatski kaznenopravni sustav 2004. godine, pa Zakon/03 nije ni mogao urediti status osuđene pravne osobe u postupku pomilovanja, NPZPM izriječno propisuje da se i osuđenoj pravnoj osobi može dati pomilovanje. Određujući za koje se sankcije može dati pomilovanje, a uzimajući u obzir različita stajališta o ustavnosti ograničenja predsjedničke ovlasti, NPZPM uvodi novost kojoj je svrha da se ona u što manjoj mjeri ograničava. Stoga se predlaže da se pomilovanje može dati ne samo za sankcije koje su za kaznena djela izrekli sudovi u Republici Hrvatskoj te koje se izvršavaju u Republici Hrvatskoj i njihove pravne posljedice¹⁷¹ nego i za sankcije koje su za prekršaje izrečene u Republici Hrvatskoj ili se izvršavaju u Republici Hrvatskoj (čl. 2. st. 2.). Drugim riječima, ovlast pomilovanja sada obuhvaća i drugu vrstu kažnjivog djela za koju osoba može biti osuđena u Republici Hrvatskoj. Također, i kod sadržaja pomilovanja nastojalo se u što većoj mjeri razložno smanjiti ograničenja ustavne prerogative, pa su učinci odluke o pomilovanju u čl. 3. st. 1., osim usklađenja s KZ/11 (zamjena izrečene kazne djelomičnom uvjetnom osudom ili radom za opće dobro na slobodi), prošireni na ukidanje ili određivanje kraćeg trajanja rada za opće dobro na slobodi te ukidanje uvjetne osude.

---

¹⁷⁰ Protivno Krapac, prema kojemu je zahtjev da se to utvrdi u Ustavu logičan, jer samo na taj način izvršna vlast postaje pravno i politički suodgovorna za odluku koju donosi šef države. Vidi bilj. 166.

¹⁷¹ Pri izradi teksta trebalo je voditi računa da je KZ/11 promijenio sustav kaznenih sankcija uvođenjem novog instituta modifikacije kazne - djelomične uvjetne osude, da više ne poznaje sudsku opomenu te da propisuje neke nove obveze koje je moguće izreći uz kaznu - posebne obveze i zaštitni nadzor, kao i neke nove sigurnosne mjere, pa je i u tom dijelu, uvažavajući pravilo smislenog ograničenja, bilo potrebno odrediti sadržaj pomilovanja. Prema tome, sankcije uključuju kaznenopravne sankcije prema KZ/97 (kazne, mjere upozorenja i sigurnosne mjere).

Poteškoće su se pritom pojavile pri određivanju vrsta sigurnosnih mjera kao kaznenopravnih sankcija za fizičke i pravne osobe te zaštitnih mjera kao prekršajnih sankcija kod odluka o pomilovanju kojim se određuje njihovo uki-danje ili kraće trajanje. Velik broj sigurnosnih i zaštitnih mjera otvorio je pitanje je li oportunistički taksativno pozitivno ili negativno odrediti razumno i opravda-no ograničenje pomilovanja. Dvojba je riješena tako da se fizičkim osobama pomilovanje može dati za sve sigurnosne mjere, osim za obvezno psihijatrijsko liječenje, obvezno liječenje od ovisnosti, obvezni psihosocijalni tretman te za-branu približavanja, udaljenja iz zajedničkog kućanstva i zaštitnog nadzora po punom izvršenju kazne zatvora. Smislenost tog ograničenja proizlazi iz nužnosti osiguranja provođenja tzv. medicinskih ili terapijskih mjera, za koje je temelj njihove primjene, ali i potrebe trajanja, stručno medicinsko znanje i koje su, jednako kao i mjere zabrane približavanja, udaljenja iz zajedničkog kućanstva i zaštitnog nadzora po punom izvršenju kazne zatvora, usmjerene na izlječenje pojedinca, njegovu reintegraciju u društvo i u konačnici zaštitu društva u cjelini.¹⁷² U istom su stavku 2. članka 3. NPZPM taksativno nave-dene sigurnosne mjere koje se pomilovanjem mogu ukinuti ili se može odre-diti njihovo kraće trajanje a koje su izrečene pravnoj osobi koja je osuđena za kazneno djelo.¹⁷³ Također, brojnost zaštitnih mjera kao prekršajnih sankcija nalaže pozitivno navođenje da se pomilovanjem može ukinuti ili odrediti kraće trajanje zaštitne mjere zabrane obavljanja zvanja, određenih djelatnosti, poslova ili dužnosti fizičkoj osobi, zabrane obavljanja određenih djelatnosti ili poslova pravnoj osobi, protjerivanja stranca iz zemlje te zabrane upravljanja motornim vozilom (čl. 3. st. 3.).¹⁷⁴

I nadalje, smatra se da je opravdano ograničenje u obliku nemogućnosti oprosta od progona (kaznenog i prekršajnog), jer mogućnost abolicije aktom pomilovanja uglavnom nije poznata ni u europskom ni u anglo-američkom pra-

---

¹⁷² S obzirom na odredbu članka 24. stavka 4. KZ/11, izričaj navedenog opravdanog ograničenja upućuje na to da se pomilovanje samo za određene sigurnosne mjere (zabranu obavljanja određene dužnosti ili djelatnosti, zabranu upravljanja motornim vozilom te zabranu pristupa internetu) može dati i neubrojivoj osobi koja je ostvarila protupravno djelo.

¹⁷³ Riječ je o mjerama zabrane obavljanja određenih djelatnosti ili poslova, zabrane stje-canja dozvola, ovlasti, koncesija ili subvencija i zabrane poslovanja s korisnicima državnog i lokalnih proračuna.

¹⁷⁴ Razmatrala se i alternativa prema kojoj bi pomilovanje moglo obuhvatiti sve zaštitne mjere, osim obveznog psihijatrijskog liječenja, obveznog liječenja od ovisnosti i drugih zaštit-nih mjera propisanih zakonom koje su po svojoj prirodi medicinske. Međutim, kako je prema čl. 50. st. 2. Prekršajnog zakona moguće drugim zakonima propisati i druge vrste zaštitnih mje-
ra, kao npr. Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji (Narodne novine broj 137/09, 14/10 i 60/10), propisane su osim mjera medicinske prirode i mjere koje predstavljaju zabrane zbog opasnosti počinitelja za osobe izložene nasilju, zbog brojnosti zakona kojima se uređuju prekršaji i propi-suju zaštitne mjere, prihvaćeno je pozitivno određenje.

vu.¹⁷⁵ Pomilovanje je u europskom pravu samo oprost izvršenja kazne, može se primijeniti samo poslije osude, jer gotovo sve europske države isključuju primjenu pomilovanja prije osude. Tako Švicarska,¹⁷⁶ Italija,¹⁷⁷ Francuska,¹⁷⁸ Austrija, Ruska Federacija i Njemačka¹⁷⁹ pravnim propisima ograničavaju mogućnost pomilovanja na „*osuđene osobe*“ ili „*kazne*“. Takvim izričajem pomilovanje ne ukida osudu, već samo potpuno ili djelomično obustavlja izvršavanje kazne ili zamjenjuje izrečenu kaznu nekom drugom. Od novijih europskih dokumenata treba spomenuti preporuku GRECO-a iz 2011. godine u izvješću za Lichtenstein (odlomak 49) koja se odnosi na potrebu revizije ustavne mogućnosti da princ odustane od kaznenog progona u konkretnom predmetu.¹⁸⁰ Zanimljivo je napomenuti da se mogućnost abolicije pomilovanjem

¹⁷⁵ Većina ustava pojedinih federalnih država SAD izriječno predviđa da pomilovanje može biti dano samo poslije osude, čime je prekludirana abolicija. Iznimno, u državama u kojima je dopuštena abolicija postoje dodatna ograničenja, npr. ako se pomilovanje daje prije osude, mora ga potvrditi zakonodavno tijelo. Međutim, predsjednik SAD ima pravo pomilovanja za bilo koje kazneno djelo protiv SAD „*ili prije poduzimanja zakonskog progona, ili tijekom njegova trajanja, ili poslije osude*“. Naime, Ustav SAD spominje pravo pomilovanja za prijestupe te se tumačenjem može zaključiti da dopušta i aboliciju. Dostupno na <http://www.usdoj.gov/pardon>

¹⁷⁶ Codice penale svizzero: „*Sve kazne izrečene pravosnažnim presudama mogu biti pomilovanjem potpuno ili djelomično oproštene ili zamijenjene blažim kaznama.*“ (Art. 381. *Per le sentenze pronunciate in applicazione del presente Codice o di altre leggi federali, il diritto di grazia spetta: a. all'Assemblea federale, nelle cause giudicate dalla Corte penale del Tribunale penale federale o da un'autorità amministrativa della Confederazione; b. all'autorità competente dei Cantoni, nelle cause giudicate dalle autorità cantonali.* Art. 382. *La domanda di grazia può essere presentata dal condannato, dal suo rappresentante legale e, col consenso del condannato, dal difensore, dal coniuge o dal partner registrato.*)

¹⁷⁷ *Grazia* ili pojedinačno pomilovanje samo je opraštanje cjelokupne ili djelomične kazne, ili zamjena kazne nekom drugom.

¹⁷⁸ Articles 133-7 Code penal: „*A pardon only entails an exemption in respect of the enforcement of the sentence.*“

¹⁷⁹ KZ Rusije u čl. 85.: 1. „*Pardon may be granted by the President of the Russian Federation in respect of a specific person.* 2. *A person who has been convicted for a crime may be released from the further serving of his sentence, or the inflicted punishment may be reduced or replaced with a milder penalty by an act of pardon. The criminal record may be struck from a person who has served punishment, through an act of pardon.*“ Njemački savezni predsjednik vrši ovlast pomilovanja sukladno dopunskom propisu iz 1965. godine (vidi bilj. 165) čijim su člankom 1. određene granice te ovlasti, pa pravne posljedice pravomoćne osude mogu biti ublažene, izmijenjene ili suspendirane dok se izrečena kazna može, u cijelosti ili djelomično, smanjiti (oprostiti tako da se ne izvršava ili se izvršava samo u jednome dijelu) ili se može dati odgoda ili obustava izvršenja. P. Hünerfeld: *op. cit.*, str. 705.

¹⁸⁰ „*GRECO Evaluation Team recommends to review the powers of the Prince, as enshrined in article 12 of the Constitution and other pieces of legislation, to block or discontinue criminal investigations and proceedings.*“ Evaluation Report on Liechtenstein, Adopted by GRECO at its 52nd Plenary Meeting Strasbourg, 21 October 2011. Dostupno na http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoEval1-2%282011%291_Liechtenstein_EN.pdf

zadržala u većini ostalih država koje su nastale raspadom SFRJ. Tako Slovenija, Makedonija, Crna Gora i Srbija u svojim kaznenim zakonima te posebnim zakonima o pomilovanju predviđaju mogućnost abolicije ili oslobođenja od kaznenog progona.¹⁸¹

Druga velika novina koju uvodi NPZPM tiče se načina pokretanja postupka pomilovanja te se predlaže da se postupak pomilovanja za kaznenopravne sankcije pokreće ne samo molbom osuđene fizičke ili pravne osobe nego i na poticaj predsjednika Republike, uz pristanak osuđene osobe (čl. 5. st. 1.). Postupak pomilovanja za sankcije koje su za prekršaje izrečene u Republici Hrvatskoj ili se izvršavaju u Republici Hrvatskoj pokreće se isključivo na poticaj predsjednika Republike, uz pristanak osuđene osobe (čl. 5. st. 2.). Nije prihvaćeno rješenje po kojem bi se postupak pokretao po službenoj dužnosti (prema propisima koji su važili prije Zakona/03, postupak je pokretao ministar pravosuđa),¹⁸² a to je rješenje otvaralo sporna pitanja tko daje ili može dati inicijativu za pomilovanje *ex officio*.¹⁸³ Propisivanjem da se pomilovanje može dati i na poticaj samoga nositelja ovlasti otvara mogućnost i za tzv. grupna pomilovanja osuđenih osoba prigodom državnih praznika ili nekih važnih događaja čime se u znatnijoj mjeri smanjuje zadiranje u originarnu ustavnu prerogativu predsjednika Republike unutar sustava koji ipak propisuje smislena i logična ograničenja te prerogative. Također, predloženim rješenjem isključena je mogućnost da se za prekršajne sankcije izrečene fizičkim i pravnim osobama postupak pomilovanja pokreće molbom, što se pokazuje logičnim s obzirom na njihovu brojnost (godišnje je, prema podacima Državnog zavoda za statistiku RH, gotovo 200.000 kazni i zaštitnih mjera izrečeno fizičkim i pravnim osobama za počinjene prekršaje).¹⁸⁴

---

¹⁸¹ KZ Slovenije (čl. 97.): „*S pomilostivijo se po imenu posamezni osebi odpusti pregon ali popolnoma ali delno odpusti izvršitev kazni, izrečena kazen spremeni v milejšo ali v pogojno obsodbo ali izbriše obsodba ali odpravi oziroma skrajša trajanje pravne posledice obsodbe.*“ Isto u čl. 2. i slovenski Zakon o pomilovanju iz 2005. KZ Crne Gore iz 2003. godine u čl. 131. propisuje da se pomilovanjem može osobu osloboditi od krivičnog gonjenja, kao i KZ Srbije iz 2005. u čl. 110.

¹⁸² U Hrvatskoj nije postojala i treća mogućnost davanja pomilovanja - bez provođenja zakonski predviđenog postupka, a što je bila osnova za davanje tzv. grupnih pomilovanja većem broju pojedinačno određenih osoba. Takvo je rješenje poznato u član 15. obrazloženja Prijedloga zakona o pomilovanju Crne Gore iz 2012. godine: „*Predsjednik može dati pomilovanje i bez sprovođenja postupka propisanog ovim zakonom.*“ Dostupno na www.gov.me/.../FileDownload.aspx?rId...rType..., http://www.skupstina.me/cms/site_data/DOC24/865/865_13.PDF

¹⁸³ Postavljao se niz spornih pitanja: koje tijelo može inicirati pokretanje postupka pomilovanja *ex officio* (pojedinaac ili neko kolektivno tijelo i na temelju čega), je li inicijativa vezana uz neko tijelo iz mjesta prebivališta osuđenika ili iz mjesta počinjenja kaznenog djela te koje su ovlasti i obveze ministra odnosno je li ministar obvezan pokrenuti postupak? Također, sporno je bilo i pitanje može li predsjednik Republike kao nositelj ovlasti pomilovanja pokrenuti odnosno inicirati postupak pomilovanja po službenoj dužnosti.

¹⁸⁴ Statističko izvješće broj 1480, Počinitelji prekršaja u 2011.

Znatnu pozornost zaslužuje, s obzirom na ustavno uređenje i funkcije koje u pravnom poretku ostvaruje predsjednička prerogativa, prijedlog po kojem bi predsjednik Republike mogao po vlastitoj inicijativi pokrenuti postupak pomilovanja i bez pristanka osuđene osobe kada je riječ o osuđeniku za čije pomilovanje postoji javni interes ili je pomilovanje važno za ostvarivanje pravednosti. Pri tome se otvaraju dva pitanja: je li za pomilovanje uopće potreban pristanak osuđenika te u kojem se slučaju pomilovanjem ostvaruje javni interes i/ili interes pravde. Kod prvog pitanja riječ je o problemu prihvata pomilovanja za koje u kaznenopravnoj teoriji načelno ne važi stara pravna izreka *beneficia non obtruduntur*.¹⁸⁵ Prevladavajući je stav da pomilovanje nije moguće odbiti, jer je ono akt javnopravne prirode, a ne neko subjektivno pravo čovjeka,¹⁸⁶ pa se stoga za akt pomilovanja ne traži pristanak osuđenika, pomilovanje se provodi neovisno o volji osobe na koju se odnosi: „*Pomilovanje nije privatni akt milosti ... i ne treba pristanak, jer javni interes određuje što će biti učinjeno*“.¹⁸⁷ Nedvojbeno je pomilovanje akt državne dobrobiti, jednostrano odricanje prava države u javnom interesu. Međutim, premda pomilovanje ide u korist, a ne na štetu prava osuđene osobe, korektnije je rješenje po kojem se u pravilu zahtijeva pristanak osuđenika kada je postupak pokrenut na inicijativu nositelja ovlasti pomilovanja.¹⁸⁸ Ali, potrebnim se pokazuje i mogućnost iznimke koja

¹⁸⁵ Nitko ne može biti prisiljen prihvatiti povlasticu. Digesta, 37, 1, 3, 3. Cit. prema: Romac, *Latinske pravne izreke*, Zagreb, 1982., str. 62.

¹⁸⁶ Osuđenik nema pravo na izdržavanje kazne kao što ni oštećenik nema pravo kažnjavanja koje uvijek pripada samo državi. Samo je pravo na podnošenje molbe za pomilovanje zakonsko pravo, ali nije zakonsko pravo da se i dobije milost. I neke su druge kaznenopravne ustanove utemeljene na pravu zahtjeva ili molbe, npr. uvjetni otpust i brisanje osude. Drukčija stajališta problematiziraju pitanje pristanka na pomilovanje posebice u slučaju osuđenika koji smatra da je nedužan te ne želi biti pomilovan za ono što nije počinio, jer tada prihvata pomilovanja ujedno može značiti i „priznanje krivnje“, s obzirom na to da u temelju pomilovanja stoji sudska odluka o krivnji. Nadalje, polazeći od stava po kojemu se čovjeka, načelno, ne može prisiliti da protiv svoje volje podnosi kaznu drukčiju od one koja mu je izrečena u zakonitom provođenju prava, pitanje prihvata pomilovanja teorijski je sporno i u slučaju pomilovanja kojim je izrečena kazna zamijenjena blažom ili je primijenjena uvjetna osuda. U anglo-američkom pravu prihvata se traži u slučaju tzv. uvjetnog pomilovanja gdje ima više razloga da se traži pristanak, jer osuđenik može smatrati da su mu postavljeni uvjeti teži od odsluženja kazne.

¹⁸⁷ Mišljenje suca Marshalla. Cit. prema: Joyner, C.C.: Rethinking the President's Power of Executive Pardon, Federal Probation, A Journal of Correctional Philosophy and Practice, Vol. XXXXIII, No. 1, 1979., str. 16-21. Drukčija stajališta, utemeljena više na građanskopravnim načelima odnosno na općem pravnom načelu da „*uručenje nije potpuno bez prihvata*“, smatraju da pomilovanje nema učinka dok se ne uruči, tj. preda (a sve do uručenja ono se može i opozvati): „*Pomilovanje je čin za čiju je zakonitost bitna dostava i prihvata. Osoba može odbiti pomilovanje i nemamo sudske vlasti da je prisilimo na prihvaćanje*.“ Cit. prema: Rubin, Sol, Weihofen, Henry: Pardon and Other Forms of Clemency, in *The Law of Criminal Correction*, 2d ed., St. Paul, 1973., str. 687.

¹⁸⁸ Ako osuđenik nema pravo na pomilovanje, pa u slučaju pokretanja postupka po službenoj dužnosti ne može određivati ni vrijeme ni način primjene, ni učinak tog postupka na svoj pravni položaj, trebalo bi dopustiti mogućnost njegova nepristajanja.

se tiče pomilovanja u funkciji ostvarivanja javnog interesa i/ili pravednosti. Naime, u nesavršenome sustavu kaznenog pravosuđa ovlast pomilovanja pruža izvanredan mehanizam da se postupa pravedno kada se rigorozna neelastičnost pravosudnog sustava nije prilagodila gorućim društvenim potrebama. Stoga pomilovanje „omogućuje pravosudnom sustavu da se adaptira vremenima i vrijednostima koje se mijenjaju“.¹⁸⁹ Budući da „kazneni postupak po sili stvari funkcionira poput kakvog stroja“, sve se više prihvaćaju mišljenja da je pomilovanje „prijeko potrebno mudrom i razboritom kaznenom pravosuđu“.¹⁹⁰ Kako zakoni uređuju samo opće obrasce ponašanja, čime su nužno neprilagođeni svim naročitim ili posebnim slučajevima koji se pojavljuju u stvarnom životu, opća norma, kao generalno pravilo ponašanja utemeljeno na visokom stupnju apstrakcije, nema tu moć da unaprijed obuhvati sve moguće oblike u kojima može biti izvršeno istovrsno kazneno djelo ili prekršaj. Time opća norma u pojedinačnom slučaju može biti rigidna i neelastična. Apstraktna pravna pravila i njihova konkretna primjena nisu uvijek adekvatni za najraznovrsnije životne situacije koje se ne mogu predvidjeti, pa ni zakonodavstvo ne može propisati za njih neka posebna rješenja. Zbog toga primjena općeg pravila, po sebi pravednog i razboritog, može proizvesti za određene naročite situacije vrijeđanje smisla i osjećaja pravednosti.¹⁹¹ Čak i kada bi bilo moguće savršenstvo legislature i judikature, socijalni i politički život u stalnoj je mijeni, pa ono što je jednom bilo savršeno pravo postaje neprikladno u novim uvjetima. I to je razlog da je pomilovanje povijesno služilo i cilju pronalaženja izlaza za diskrepanciju u kojoj društvo još nije spremno odbaciti zastarjelu pravnu normu čija primjena u određenim slučajevima postaje krajnje nepravedna.¹⁹² Stoga i unatoč

---

¹⁸⁹ Martin, E. Susan: Commutation of Prison Sentences: Practice, Promise, and Limitation, *Crime & Delinquency*, October, 1983., str. 594.

¹⁹⁰ Rubin - Weihofen, *op. cit.*, str. 653, i Rassat, Michèle-Laure: *Droit pénal*, Presses Universitaires de France, Paris, 1987., str. 638.

¹⁹¹ Tako Rubin - Weihofen, *op. cit.*, str. 654., Šilović: „Pravo je apstraktni općeniti propis, te uslijed toga nije kadro slijediti mnogostručnosti života do najtanjih nijansa. Pravo pomilovanja, koje pripada glavi države, zvano je, da u tom pogledu daje nužno izjednačenje“ (Kazneno pravo, Zagreb, 1893., str. 188), „Pomilovanjem se mogu izmijeniti neadekvatna rješenja, jer i najbolje kazneno zakonodavstvo i njegova najpravilnija primjena u konkretnim slučajevima mogu dati rezultat koji nije društveno opravdan“ (Komentar KZ SFRJ, str. 375), te Živanović: „Pomilovanje je sredstvo, da se isprave ove ili one neumjesne ili za konkretni slučaj stroge odredbe kaznenog zakonodavstva“ (Osnovi krivičnog prava Kraljevine Jugoslavije, opšti deo, II knjiga, Beograd, 1937., str. 400).

¹⁹² U našoj kaznenopravnoj teoriji Bačić prepoznaje taj razlog koji opravdava pomilovanje u slučaju sudske odluke koja se temelji na zakonu koji je prevladan razvojem društva, a još nije izmijenjen (Krivično pravo, Zagreb, 1980., str. 509) te Frank koji smatra da ima slučajeva „kada se zakonito rješenje protivi pravednosti, kada ne odgovara ili ne odgovara više osnovnim načelima kaznenog prava“ (Kazneno pravo, Zagreb, 1950., str. 194). Isto i Srzentić, Stajić i Lazarević koji naglašavaju da s obzirom na to da se opasnost djela i počinitelja procjenjuje i u

svemu pomilovanje doista korigira inače na pravu utemeljene odluke, zakonite sudske odluke koje se u određenim slučajevima pokazuju nesvrshodnima ili nepravednima. Tako se, uobičajeno, pomilovanje smatra „dobrim izlazom“ u slučaju osude počinitelja koji je počinio djelo koje se više ne smatra kaznenim djelom, jer samo ukidanje zakonske norme ne čini „zakonskim invalidom“ osudu osobe koja je prekršila tu normu dok je ona bila na snazi. Opravdano može „izgledati bez smisla i čak nepravedno držati u zatvoru čovjeka koji je počinio djelo koje se više ne smatra protuzakonitim te ...kada je potrebno da eventualno ublažena represija obuhvati i osobe koje su već osuđene.“¹⁹³ U tom slučaju osuda ostaje, jer je pravno valjana, ali se pomilovanjem ispravlja nepravedan pravni položaj ili odnos, jer ne postoji podoban dodatni sudski postupak koji bi taj položaj ukinuo ili izmijenio. Također, pomilovanje se kao instrument pravednosti vrlo često primjenjuje i u slučajevima nepravedno strogih kazni, do kojih može doći iz različitih razloga. Pomilovanjem se otklanjaju negativni učinci pojedinih sudskih odluka kada protekom vremena i nastupanjem novih okolnosti pojedine presude izgube svoj prvobitni smisao i značaj, a time i socijalno opravdanje. Kako u području kaznenog prava kao i u stvarnom životu „vrijeme liječi sve“, moguća je i kazna čija je strogost u vrijeme suđenja izgledala pravedna, ali je poslije postala nepotrebno stroga (pomilovanje, u pravilu, tada ima učinak zamjene ili smanjenja izrečene kazne). Također, do nepravedno strogih kazni može doći i kada sud pod utjecajem atmosfere „*emotivnog optuženja*“ u sudnici kao i „*prosvjeda zajednice*“ izrekne kaznu koju inače ne bi odmjerio u „*smirenijoj situaciji*“, pa je rezultat „*pretjerana i osvetoljubljiva kazna*“.¹⁹⁴ Općenito, pomilovanjem se (kao i amnestijom) omogućuje promjena „*smjera kaznene represije*“, uopće ili za neka kaznena djela ili neke počinitelje kaznenih djela.

Osim u funkciji pravednosti, pomilovanje se vrši u javnom interesu odnosno u funkciji ostvarivanja državno-političkih ciljeva. Premda je bit postojanja ovlasti pomilovanja i njezina racionalna svrha uvijek u državnom razlogu, pomilovanje se može temeljiti neposredno i na posebnim državnim ciljevima u slučajevima radikalnih izmjena političkih ili socijalnih odnosa ili

---

kontekstu društveno-gospodarskih, političkih i drugih prilika, kada je djelo počinjeno „*promjenom tih prilika, mijenja se i odnos države i društva prema počinitelju i djelu, pa ranije izrečena kazna može postati suviše stroga i opravdano je njeno ublažavanje ili čak i ukidanje*“ (Krivično pravo SFRJ, opšti deo, Beograd, 1978., str. 477). U europskoj teoriji Mazzacueva smatra da je akt milosti moguć i kod „*slučajne situacije u kojoj se uočavaju nedostaci važećeg kaznenog zakonodavstva, ali bi bilo pogrešno ići na trajnu modifikaciju normativnog sustava*“ (L'uso della clemenza in materia penale e la „nuova“ politica criminale: le contraddizioni del D.P.R. 4 agosto 1978, n. 413, La Questione Criminale, Bologna, anno IV, 3, 1978., str. 487.)

¹⁹³ Rubin - Weihofen, *op. cit.*, str. 656. Tahović, *op. cit.*, str. 377.

¹⁹⁴ Pravda je zapravo jedini interes u interesu svih, kojom tezom otpada i prigovor da je nemoguće opraštati zločine zbog njihovih žrtava.

u slučajevima postojanja državnog interesa da određeni počinitelj ne izdrži punu kaznu. Promjena političkih ili socijalnih prilika može uvjetovati da pravomoćno izrečena kazna više nije u skladu s osnovnim načelima kaznenoga prava, ili da više nije primjerena stupnju opasnosti djela i počinitelja, pa bi izvršiti takvu kaznu bilo doista nesvrhovito, posebice zbog političkih razloga.¹⁹⁵ Važan državni interes koji se, doduše, značajnije postiže amnestijom, predstavlja pacificiranje zemlje nakon revolucija, građanskog rata odnosno političkih i socijalnih sukoba, pa pomilovanje u toj funkciji dobiva smisao „načela zaštite društva“. Primjena akta milosti u toj situaciji daleko je od toga da bude čin „velikodušnosti“ ili „slabosti“ vladajućih, milost je, zapravo, izraz precizno odabrane politike koja mora riješiti društvena proturječja nastala u određenom povijesnom trenutku.¹⁹⁶ Također, osude same po sebi mogu ponekad biti „političke“, kad se sankcije koriste kao „oružje“ u političkoj borbi za vlast, u kojem se slučaju protivnik vladajućeg režima tretira kao „kriminalac“ koji može biti kažnjen drastičnije od drugih počinitelja, pa kada takav režim propadne, i u situaciji nastavljanja pravnog kontinuiteta, nema jednostavnijeg i bržeg lijeka od pomilovanja. Pomilovanje je i sredstvo da se daje „nagrada“ npr. za različite usluge učinjene državi ili za sudjelovanje u ratu odnosno za vojne usluge koje je počinitelj izvršio prije ili poslije djela ili poslije osude,¹⁹⁷ kao i sredstvo za smanjenje troškova izdržavanja zatvorskih kazni i rješavanje problema tzv. „akutne prenapučenosti zatvora.“¹⁹⁸

Zaključno, akt pomilovanja, kojemu je osnova primjena pravednost, po logici stvari ne može biti redovit, već izniman kaznenopravni instrument, jer su i situacije državne intervencije koje izazivaju potrebu za pomilovanjem iznimne. Također, pomilovanje načelno nema niti treba imati penološku funkciju, jer njegova pravna osnova nije uspjeh postignut u izvršenju kazne, pa problem prenapučenosti zatvora nije primjereno rješavati pomilovanjima. To je problem cjelokupnog kaznenopravnog sustava, posebice pitanja širine područja

---

¹⁹⁵ Bačić: „Posebni državni interesi i politički razlozi nekada zahtijevaju da sudska presuda, iako je osnovana i zakonita, bude izmijenjena.“ Bačić, op.cit., str. 509.

¹⁹⁶ Mazzacuva, op. cit., str. 476.

¹⁹⁷ I Bentham, koji je bio protivnik „nemotiviranih“ (bez povoda) pomilovanja danih samo kao privilegij kralja, sugerirao je za državni razlog akta pomilovanja sposobnost iskazivanja neke izvanredne usluge narodu. Rubin - Weihofen, op. cit., str. 663.

¹⁹⁸ Pomilovanje se koristi kao „sigurnosni ventil za zatvorsku populaciju“, „sredstvo prilagođavanja pritiscima populacije u popravnim ustanovama.“ Međutim, kako pregled prakse pomilovanja u SAD pokazuje da se ublažavanje represije zamjenom kazne uopće ne koristi često za kontrolu zatvorske populacije, očigledno je da ublažavanje kazne pomilovanjem nije opći lijek za bolesti kaznenopravnog sustava: „... ono je korisno sredstvo kada se primjenjuje umjereno i razborito, ali kontinuirana primjena može biti analogna stavljanju flastera na otvorenu ranu. To je tegotno sredstvo ublažavanja prenapučenosti, a ranjivo je zbog političkog manipuliranja i povratne sprege.“ Martin, op. cit., str. 610.

kažnjavanja, sustava kaznenopravnih sankcija, zakonske i sudske kaznene politike te politike izvršavanja kazni u koju spada i primjena uvjetnog otpusta.

Nadalje, NPZPM u pogledu rokova za ponavljanje molbe predlaže izmijenu po kojoj se molba može ponoviti ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora nakon pet godina od posljednje odluke o pomilovanju. Također, uvedeno je ograničenje u mogućnosti ponavljanja molbe za pravne osobe tako da je isključena mogućnost ponavljanja molbe za pomilovanje (čl. 6. st. 4. i 5.).

S obzirom na postojeće probleme u praksi, NPZPM predlaže unapređenje postupovnih odredbi, i to uređenjem postupanja po molbi u slučaju postojanja negativnih procesnih smetnji,¹⁹⁹ propisivanjem sadržaja izvješća Ministarstva o molbi za pomilovanje za fizičku i pravnu osobu²⁰⁰ te propisivanjem instruktivnih rokova za žurno postupanje svih tijela uključenih u postupak pomilovanja.

---

¹⁹⁹ Negativne postupovne smetnje za postupak pomilovanja postoje ako je molba podnesena: 1) od neovlaštene osobe (ovlaštenici na podnošenje molbe za pomilovanje određeni su u članku 5. stavcima 1. i 4.); 2) kada nije moguće ponoviti molbu (članak 6. stavak 5.); 3) izvan zakonskih rokova (članak 6. stavci 1., 3. i 4.): a) za podnošenje molbe: prije nego je presuda postala pravomoćna ili prije nego je kazna izdržana ili zastarjela, istekao rok provjeravanja kod uvjetne osude odnosno djelomične uvjetne osude, izvršeno ili zastarjelo izvršenja rada za opće dobro te prije pravomoćnosti odluke o oslobođenju od kazne, i b) za ponavljanje molbe (računajući od dana posljednje odluke o pomilovanju): prije isteka šest mjeseci ako je presudom izrečena kazna do tri godine zatvora ili blaža kazna; prije isteka godine dana ako je presudom izrečena kazna iznad tri godine zatvora te prije isteka pet godina ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora; 4) ili po izvršenju kazne ili sigurnosne mjera ili po nastupanju rehabilitacije. Iznimku u ovom slučaju predstavlja molba za pomilovanje prijevremenom rehabilitacijom koju ovlaštena osoba može podnijeti nakon izdržane ili zastarjele kazne, od dana isteka roka provjeravanja kod uvjetne osude odnosno djelomično uvjetne osude, od dana izvršenja ili zastare izvršenja rada za opće dobro te od dana pravomoćnosti odluke o oslobođenju od kazne.

I ako podnositelj molbe odustane od nje prije odlučivanja o njezinoj osnovanosti ili osuđena osoba na koju se molba odnosi umre odnosno pravna osoba prestane postojati, ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa također će odmah pisano obavijestiti podnositelja molbe da ne postoje uvjeti za postupak pomilovanja. Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa odmah će pisano obavijestiti podnositelja molbe da ne postoje pretpostavke za postupak pomilovanja (čl. 8.), a radi ostvarivanja što manjeg ograničenja ustavne prerogative pomilovanja dobro je propisati da će se o tome obavijestiti i predsjednika Republike.

²⁰⁰ Pritom se razlikuje sadržaj izvješća ovisno o tome je li riječ o postupku pomilovanja fizičke ili pravne osobe, s obzirom na specifičnosti kazni i drugih mjera propisanih za pravne osobe. I prema NPZPM izvješće mora sadržavati obrazloženo mišljenje ministra nadležnog za poslove pravosuđa u povodu molbe, unatoč stavovima da je takvo rješenje protivno ustavnoj prirodi ovlasti pomilovanja. Naime, drži se da takvo mišljenje ministra „*direktno utječe na buduću odluku predsjednika stvarajući kod njega preduvjerenje o tome tko bi od osoba koje su podnijele molbu po stavu izvršne vlasti pomilovanje mogao dobiti, a tko ne. S obzirom na iscrpnost podataka koje ministarstvo prikuplja i dostavlja predsjedniku, smatramo da su oni potpuno dostatni da na temelju njih predsjednik Republike može samostalno odlučiti o tome kakve će odluke donijeti.*“ Cit. prema mišljenju Hrvatske odvjetničke komore o NPZPM od 10. listopada 2012.

Praksa je pokazala da zbog velikog broja predmeta postupci prilično dugo traju te je uočen problem osiguravanja efektivnog prava podnositelja molbe da se u razumnom roku o njoj odluči. Stoga postoje mišljenja da je podnormirano uređenje prava na pomilovanje osoba koje su osuđene na kaznu zatvora do jedne godine, jer instruktivni rokovi i složenost postupka koji prethodi odluci o pomilovanju te osobe dovode u neravnopravni položaj. Naime te osobe nakon pravomoćnosti kroz vrlo kratko vrijeme budu upućene na izdržavanje kazne, a dok se provede postupak povodom njihove molbe za pomilovanje, oni zasigurno već izdrže cijelu ili veći dio kazne zatvora. Prema tim mišljenjima, trebalo bi kod kazni u trajanju do jedne godine zatvora propisati da podnesena molba za pomilovanje odgađa izvršenje kazne dok se o njoj ne odluči.²⁰¹ Pravna priroda i funkcije ovlasti pomilovanja nisu joj nikada pridavale značenje suspenzivnog pravnog lijeka, a to je prihvaćeno i dosadašnjim uređenjem pomilovanja, kao i novim, jer je izrijekom propisano da molba ne odgađa izvršenje izrečene sankcije. Međutim, s obzirom na to da čl. 11. NPZPM predviđa da Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa dostavlja predsjedniku Republike molbu sa svim izvješćima i podacima relevantnim za odluku najkasnije u roku od 90 dana od dana njihova zaprimanja molbe (a taj rok može biti i duži za 30 dana),²⁰² doista se pokazuju kao problem slučajevi koji opravdavaju žurni postupak odnosno skraćeni postupak po kojem bi nositelj ovlasti mogao dati pomilovanje iznimno i bez provođenja zakonom propisanog postupka.²⁰³

Nadalje, NPZPM propisuje koje je tijelo nadležno za prikupljanje podataka u postupku pomilovanja pokrenutog povodom poticaja predsjednika, pa je u čl. 12. predviđeno da Ured predsjednika Republike prikuplja podatke od državnih tijela i drugih subjekata koji su potrebni za odluku predsjednika, što ne isključuje mogućnost da se od Ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa zatraži da provede postupak koji se provodi u slučaju podnošenja molbe za pomilovanje ili da provede pojedine radnje i prikupi određene podatke potrebne za donošenje odluke o pomilovanju.

---

²⁰¹ Ibid.

²⁰² Osuđenik koji se nalazi na izdržavanju kazne zatvora molbu predaje kaznionici odnosno zatvoru gdje izvršava kaznu, a ta institucija dužna je molbu, uz podatke o ponašanju osuđenika, stanju fizičkog i psihičkog zdravlja te druge relevantne podatke za postupanje po molbi, u roku od 30 dana od dana zaprimanja, proslijediti nadležnoj ustrojstvenoj jedinici ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa.

²⁰³ Skraćeni postupak pomilovanja dolazio bi u obzir u posebno opravdanim slučajevima kada bi kaznionica ili ministarstvo mogli predsjedniku uz obrazloženje predložiti da neki slučaj razmotri po vlastitoj inicijativi, npr. u slučaju protjerivanja iz zemlje. Možda bi ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa moglo, u slučajevima u kojima su ga kaznionica ili drugo državno tijelo (npr. MUP) obavijestili i ako procijeni da je riječ o posebno opravdanom slučaju, izvijestiti o tome Ured predsjednika kako bi pokrenuo postupak na vlastitu inicijativu.

Odredba čl. 13. NPZPM sada izrijekom predviđa da se u službenom glasilu Republike Hrvatske objavljuje samo odluka kojom se daje pomilovanje jer je u primjeni Zakona/03 dugo bila redovita praksa objavljivanje i osobnih podataka osuđenika čije su molbe odbijene. Takvo pogrešno tumačenje, po kojem postoji obveza objavljivanja svih odluka o pomilovanju (i pozitivnih i negativnih), prelazi granice ustavnopravno prihvatljivog korištenja i obrade podataka o osuđenim osobama, pa je Ustavni sud upozorio na to da članak 12. stavak 3. Zakona/03 nalaže objavu „odluke o pomilovanju“, ali ne i akta kojim se odbija molba osuđenika za pomilovanje. Premda javnosti moraju biti dostupni podaci o broju osuđenika kojima su molbe za pomilovanje odbijene, objava njihovih osobnih podataka izlazi izvan okvira „nužnosti u demokratskom društvu“. Također, Ustavni sud zaključuje da je legitimni cilj članka 12. stavka 3. Zakona/03 dopušteno ostvarivati samo u okvirima objave odluka o pomilovanim osuđenima, jer se samo unutar skupine pomilovanih osuđenika miješanje u ustavna prava može ocijeniti razmjernim cilju koji se želi postići. Pristanak osuđene osobe na provođenje postupka koji može rezultirati njezinim pomilovanjem (koji se pristanak izražava podnošenjem molbe za pomilovanje, to jest svojevolumnim pokretanjem postupka pomilovanja), u situaciji kad su učinci takvog postupka jasni, predvidljivi i izvjesni, određuje granice do kojih se miješanje u prava pomilovanih osuđenika mora ocijeniti razmjernim cilju koji se člankom 12. stavkom 3. Zakona/03 želi postići. Okolnost da bi se isti cilj možda mogao postići i na način koji bi eventualno u manjoj mjeri zadirao u pravo pomilovanog osuđenika na tajnost osobnih podataka (primjerice, propisivanjem objave inicijala osuđene osobe u odluci o pomilovanju koja se objavljuje u Narodnim novinama) sama po sebi ne čini osporeni članak 12. stavak 3. Zakona/03 nesuglasnim s Ustavom jer je osporeno zakonsko rješenje, zbog prethodno izloženih razloga, ostalo unutar ustavnopravno prihvatljivih granica.²⁰⁴

7. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Može se slobodno zaključiti da će se donošenjem ZOPKER-a riješiti neke nejasnoće koje su postojale u pozitivnom pravu, primjerice pitanje nastupa rehabilitacije za vrijeme trajanja sigurnosnih mjera, kolizija prava u pogledu pravnih posljedica osude, ali i mnoge druge o kojima se u radu govori, te implementirati obveze koje je Republika Hrvatska preuzela na sebe radi usklađenja svojeg zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije povodom pristu-

---

²⁰⁴ Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske U-I-957/07 i U- I-2290/09 od 23. ožujka 2011. (Narodne novine broj 37/11) o ocjeni ustavnosti članka 12. stavka 3. Zakona o pomilovanju.

panja Uniji, kako osiguranja evidentiranja i pohrane podataka o počiniteljima seksualnih kaznenih djela na štetu djece tako i uvođenja sustava ECRIS radi međunarodne razmjene podataka iz kaznene evidencije. Međutim potrebno je istaknuti da su se novim uređenjima koja su predviđena ZOPKER-om otvorila i mnogobrojna pitanja.

Propisivanje vrsta i uvjeta pravnih posljedica osude ostavljeno je posebnom zakonodavstvu, pa je pitanje kako će se to regulirati. Ovako predviđenom regulacijom postojat će velik broj pravnih posljedica osude, a pretpostavlja se i uvjeta za njihov nastup, stoga će se gubiti preglednost i jasnost. Sve to utječe na pravnu sigurnost osobe koja je pravomoćno osuđena, jer u trenutku donošenja pravomoćne presude neće znati koje sve pravne posljedice postoje i na nju se mogu primijeniti. Javit će se i pitanje primjene pravnih posljedica osude u određenim konkretnim slučajevima kada nastupi rehabilitacija, a pravne posljedice još su na snazi. Rješenjem da se pravne posljedice osude mogu propisivati posebnim zakonima širi se i krug ovlaštenika za dobivanje podataka iz kaznene evidencije, pa će shodno tome pravilo da nitko nema pravo tražiti od osobe dokaz o njezinoj osuđivanosti ili neosuđivanosti postati zapravo iznimka jer se mnogim drugim odredbama zaobilazi to pravilo. Novim rješenjem rehabilitacijski rokovi su produženi te je predviđeno da rehabilitacija za počinitelje seksualnih kaznenih djela na štetu djece, koja su taksativno navedena u članku 13. stavku 4. NPZOPKER-a, nastupa protekom dvostrukih rokova. Popis tih počinitelja sastavni je dio kaznene evidencije i kao takav udovoljava uvjetima koji su navedeni u Konvenciji VE o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja te u *Explanatory Report* uz Konvenciju. Javit će se i niz pitanja o primjeni odredbi NPZOPKER-a, naročito u pogledu upisa osuđenika za kaznena djela iz članka 13. stavaka 4. NPZOPKER, prvenstveno pitanje mogućnosti i opravdanosti retroaktivnog upisa u popis, odnosno mogućnosti primjene novih odredbi o rehabilitaciji koje nisu povoljnije za takve počinitelje - ti su se problemi pojavili u nekim europskim zemljama o čemu je raspravljao i Europski sud za ljudska prava. Spomenuta pitanja, a vjerojatno i niz drugih, tek čekaju rješenja, pa valja pretpostaviti da će znanost i praksa zajedno nastojati dati odgovore.

Vrlo značajne novosti kod instituta pomilovanja usmjerene su njegovu uređenju koje će u što manjoj mjeri ograničavati ustavne prerogative predsjednika Republike te unapređivanju dinamike postupka. Premda je i nadalje ostalo upitno samo zakonsko uređenje te ovlasti s obzirom na to da još uvijek nema izričite ustavne norme prema kojoj bi predsjednik davao „pomilovanja osuđenim osobama u skladu sa zakonom“, novi Zakon o pomilovanju prihvaća stajalište koje upućuje na to da još uvijek postoji potreba za provedbenim propisima te da je izvorna prerogativa pomilovanja podložna ograničenjima koja moraju biti zaista minimalna i razumna odnosno smisljena i opravdana. U tom su smjeru prijedlozi da se pomilovanje može dati i za sankcije izrečene za

prekršaje, da se pomilovanje može ne samo zatražiti molbom osuđene fizičke osobe nego se postupak može pokrenuti i na poticaj predsjednika Republike te da se pomilovanje može dati i pravnoj osobi osuđenoj za kaznena djela i prekršaje. Također, postupak pomilovanja uređenjem instruktivnih rokova znatno je ubrzan u smislu osiguravanja efektivnog prava podnositelja molbe da se u razumnom roku o njoj odluči. Međutim, i nadalje ostaje otvoreno pitanje pomilovanja prije pravomoćnosti osuđujuće presude. Premda se na pravo pomilovanja pogrešno popularno gleda kao na neki izvanredni pravni lijek, pomilovanje je opravdan i razložen institut koji ima svoje funkcije u pravnom poretku, ono je korisno sredstvo kada se primjenjuje umjereno i razborito.

LITERATURA

1. Derenčinović, D., A.M. Getoš, M. Dragičević Prtenjača, Uvjetna sloboda u zatvoru bez zidova -kaznenopravna i kriminološka analiza zahtjeva za „liberalizacijom„ pristupa kaznenoj evidenciji, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 15, br. 2/2008.
2. Europska konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1950. (NN-MU-18/97, 08/99)
3. Europska konvencija o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima iz 1959. godine (*European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters, ETS no. 030*)
4. Explanatory Report uz Konvenciju Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja
5. Jacobs, James B. and Blitsa, Dimitra, Paedophiles, Employment, Discrimination and European Integration (2011.). New York University Public Law and Legal Theory Working Papers, Paper 309.
6. Jakovljević, D., Rehabilitacija u krivičnom pravu, Beograd, 1981.
7. Joyner, C.C.: Rethinking the President's Power of Executive Pardon, Federal Probation, A Journal of Correctional Philosophy and Practice, Vol. XXXXIII, No. 1, 1979., str. 16-21.
8. Kazenski zakonik Republike Slovenije, Uradni list Republike Slovenije 55/2008, 66/08, 39/09, 91/11, 50/12
9. Kazneni zakon (Narodne novine 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08 i 57/11)
10. Kazneni zakon koji treba stupiti na snagu 1. siječnja 2013. (NN 125/11)
11. Kazneni zakon Republike Njemačke – Strafgesetzbuch
12. Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (NN 11/11, 13/11, 15/11)
13. Krivični zakonik Republike Crne Gore (Službeni list Republike Crne Gore 70/03 od 25. 12. 2003., 13/04 od 26. 2. 2004., 47/06 od 25. 7. 2006., Sl. list Crne Gore 40/08 od 27. 6. 2008., 25/10 od 5. 5. 2010., 32/11 od 1. 7. 2011.);
14. Krivični zakonik Republike Srbije, Službeni glasnik Republike Srbije, 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09
15. Kurtović, Anita: Pomilovanje (povijesni razvoj, pozitivnoporedbeni pregled, pravna priroda, funkcije i utjecaj na kaznenu politiku), Zagreb, 2003., 244 str.
16. Kurtović, Anita: Pomilovanje u kaznenom pravosuđu (u povodu novoga Zakona o pomilovanju), Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 10, broj 2/2003.
17. Martin, E. Susan: Commutation of Prison Sentences: Practice, Promise, and Limitation, Crime & Delinquency, October 1983., str. 593-612.

18. Mazzacupa, Nikolo: L'uso della clemenza in materia penale e la „nuova“ politica criminale: le contraddizioni del D.P.R. 4 agosto 1978, n. 413, La Questione Criminale, Bologna, anno IV, 3, 1978.
19. Odluka Europskog suda za ljudska prava *Adamson v. The UK*, Application no. 42293/98
20. Odluka Vijeća EU 2005/876/PUP Council Decision 2005/876/JHA of 21 November 2005 on the exchange of information extracted from the criminal record
21. Okvirna odluka Vijeća EU 2009/315/PUP Council Framework Decision 2009/315/JHA, EN 7.4.2009., Official Journal of the European Union
22. Okvirna odluka Vijeća EU 2009/316/PUP Council Framework Decision 2009/316/JHA, EN 7.4.2009., Official Journal of the European Union
23. Novoselec, P., Opći dio kaznenog prava, treće, izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2009.
24. Perović, M. Pravne posljedice osude i rehabilitacija, doktorska disertacija, Titograd, 1976.
25. Pravilnik o kaznenoj evidenciji (NN 92/09, 108/09)
26. Presuda Europskog suda za ljudska prava *Bouchacourt v. France* (Application no 5335/06), 2009.
27. Presuda Europskog suda za ljudska prava *Gardel V. France* (Application no 16428/05), 2009.
28. Presuda Europskog suda za ljudska prava *M. B. v. France* (Application no 22115/06) 2009.
29. Rassat, Michele-Laure: Droit pénal, Presses Universitaires de France, Paris, 1987., 683 str.
30. Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske od 23. ožujka 2011. broj U-I-957-2007 i U-I-2290-2009 (Narodne novine broj 37/11)
31. Rubin, Sol, Weihofen, Henry: Pardon and Other Forms of Clemency, in *The Law of Criminal Correction*, 2d ed., St. Paul, 1973., str. 651-696.
32. Schweizerisches Strafgesetzbuch, švicarski Kazneni zakon iz 1937., sa zadnjim statusom na dan 1. listopada 2012.
33. Sex Offenders Act iz 1997.
34. Sexual Offences Act iz 2003.
35. Turković, K., Baza podataka prema konvenciji Vijeća Europe o zaštiti djece od spolnog zlostavljanja i iskorištavanja i neki primjeri i rješenja iz stranih zakonodavstava, Baza podataka o počiniteljima spolnih delikata na štetu djece - zbornik priopćenja sa stručne rasprave, Zagreb, 2008.
36. Ustav Republike Hrvatske (NN 56/90,135/97,8/98, 113/2000,124/2000, 28/2001,41/2001, 55/2001, 76/2010)
37. Zakon o državnim službenicima (NN 92/05, 142/06, 77/07, 107/07, 27/08, 49/11, 150/11, 34/12, 49/12)
38. Zakon o kaznenom postupku (NN 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 58/02, 143/02, 62/03 (pročišćeni tekst, 115/06)
39. Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima (NN 178/04)
40. Zakon o pomilovanju (NN 175/03)
41. Zakon o sigurnosno-obavještajnom sustavu Republike Hrvatske (NN 79/06, 105/06)
42. Zakon o športu (NN 71/06,150/08, 43/09, 124/10, 34/11, 124/11, 86/12)
43. Zakon o trgovačkim društvima (NN 111/93, 34/99, 121/99, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 152/11 - pročišćeni tekst 111/12)
44. Zakon o tržištu kapitala (NN 88/08, 146/08,74/09)
45. Zakon o zaštiti osobnih podataka (NN 103/03, 118/06, 41/08, 130/2011)
46. Zakon o državnim službenicima (NN 92/05, 142/06, 77/07, 107/07, 27/08, 49/11, 150/11, 34/12, 49/12)
47. Zakon o državnim službenicima i namještenicima (NN 27/01)
48. Zakon o kaznenom postupku (NN 152/08, 76/09 i 80/11)

Web adrese

1. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1997/51/contents>
2. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/42/contents>
3. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:093:0033:0048:EN:PDF>
4. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:093:0023:0032:EN:PDF>
5. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:322:0033:01:EN:HTML>
6. <http://www.conventions.coe.int/Treaty/Commun/ListeTraites.asp?CM=8&CL=ENG>
7. <http://www.pameganslaw.state.pa.us/Main.aspx>
8. <http://www.registeredoffenderslist.org/>
9. <http://www.zakoni.rs/krivicni-zakonik/krivicni-zakonik.pdf>
10. <http://www.mpravde.gov.rs/lt/articles/zakonodavna-aktivnost/pozitivno-zakonodavstvo/krivicna-materija/>
11. http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/children/Source/LanzaroteConvention_hrl.pdf
12. <http://www.conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/201.htm>
13. <http://ozon.dizajn.me/wp-content/uploads/2012/02/krivicni-zakonik.pdf>
14. <http://www.uradni-list.si/1/content?id=109161&part=&highlight=kazenski+zakonik>
15. <http://www.admin.ch/ch/e/rs/3/311.0.en.pdf>
16. <http://www.familywatchdog.us/>
17. http://www.rechtsveven.info/Content/Menneskerett/CaseLaw/Judgments/98_042293.html
18. <http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Case-Law/Decisions+and+judgments/HUDOC+database/>
19. <http://narodne-novine.nn.hr/medunarodni/default.aspx>
20. <http://www.mprh.hr/zakon-o-pravnim-posljedicama-osude-kaznenoj-evide>
21. <http://www.iuscomp.org/gla/statutes/StGB.htm#AIIIicc>
22. <http://www.gesetze-im-internet.de/stgb/>
23. <http://www.forenzika.hr/DefaultCKV.aspx>
24. http://Isr.nellco.org/nyu_plltwp/309
25. www.sllistbeograd.rs/.../
26. <http://www.dz-rs.si/>
27. http://www.skupstina.me/cms/site_data/
28. <http://www.usdoj.gov/pardon>
29. http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoEval1-2%282011%291_Liechtenstein_EN.pdf

---

Summary

**NOVELTIES REGARDING PARDON, THE LEGAL CONSEQUENCES
OF CONVICTION, REHABILITATION AND THE DISCLOSURE
OF DATA FROM CRIMINAL RECORDS**

In this paper, the authors discuss the adoption of two new legal texts that regulate important elements of criminal law: the legal consequences of conviction, rehabilitation, pardon and criminal records, and point out the significant elements that the new laws regulate and what

changes this produces when compared to the present state of these institutes. Special attention is devoted to the new Act on the Legal Consequences of Conviction, on Criminal Records and Rehabilitation whose provisions aim to resolve some uncertainties of the current law, and implement certain obligations that the Republic of Croatia has assumed in order to align its legislation with the EU *acquis*. At the same time, it will also raise many questions. The authors emphasise that, since the prescription of the type and conditions of the legal consequences of conviction was left to be resolved in special legislation, this raises the question of legal protection. They also analyse the prescribed requirements which substantially extend the circle of persons who are authorised to obtain data from criminal records, and prolong the time limits for rehabilitation. The matter of the list of perpetrators of sex crimes against children is separately discussed as a topical issue concerning the necessity and legitimacy of introducing a register of perpetrators of sexual crimes against children, which is colloquially known as the “paedophiles’ registry”. Further, the authors analyse the proposed novelties in the new Pardon Act, especially those directed towards the sensible and justified limitation of the constitutional prerogative of the President of the Republic, and to an improvement in the pace of the pardon-granting procedure.